

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ

DANIŞMAN
Yard. Doç. Neylan ZİYALAR

ÇOCUK ve GENÇ TUTUKLULARDA PSİKOLOJİK TRAVMA
DENEYİMLERİNİN BELİRLENMESİ

Sosyal Bilimler ABD
Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Psikolog Nuray MUM

İSTANBUL
Mayıs, 2011

İstanbul, 16 Haziran 2011

**İ.Ü.ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA**

Lisansüstü Öğretim Yönetmeliğinin 15.maddesi uyarınca Enstitünüz Sosyal Bilimler Anabilim Dalı'nın yüksek lisans öğrencisi Nuray MUM'un

"T.C.Adalet Bakanlığı Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda Bulunan 300 Hükümlünün Psikolojik Travma Deneyimlerinin Belirlenmesi"

Adlı tezi jürimizce tetkik edilmiş ve kendisine tez savunması yaptırılmıştır.

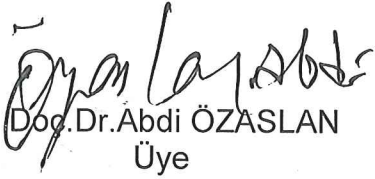
Yukarıda adı geçen tez başlığının "**Çocuk ve Genç Tutuklularda Psikolojik Travma Deneyimlerinin Belirlenmesi**" şeklinde değiştirilerek tezin ve tez savunmasının kabul edilmesine oy birliğiyle karar verilmiştir.

Prof.Dr.İbrahim BALCIOĞLU
Jüri Başkanı

Prof.Dr.Gökhan ORAL
Üye

Doç.Dr. Abdi ÖZASLAN
Üye

Yard.Doç.Dr.Neylan ZİYALAR
Danışmanı

Yard.Doç.Dr.Gökhan ERSOY
Üye

İÇİNDEKİLER

1. Giriş ve Amaç.....	1
2. Genel Bilgiler.....	3
2.1. Suça Sürüklenen Çocuklar.....	3
2.1.1. Terminoloji ve Tanımlar.....	3
2.1.2. Tarihçe.....	6
2.1.3. İlgili Yasal Düzenlemeler.....	8
2.2. Türkiye’de ve Dünyada Çocuk- Genç Ceza İnfaz Kurumları.....	11
2.2.1. Türkiye’de Çocuk- Genç Ceza İnfaz Kurumları.....	11
2.2.2. Türkiye’de Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Çocuklara İlişkin İstatistikler.....	17
2.2.3. Çocuk Ceza Adalet Sistemine İlişkin Uluslar Arası Düzenlemeler.....	19
2.2.4. Çeşitli Ülkelerde Çocuk-Genç Ceza İnfaz Kurumları.....	22
2.3. Psikolojik Travma.....	23
2.3.1. Travma Sonrası Görülebilen Semptomlar.....	25
2.3.2. Psikolojik Travma Tanımının Tarihçesi.....	27
2.3.3. Suç Failinin Travması.....	32
3. Gereç ve Yöntem.....	36
4. Bulgular.....	37
4.1. Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Bulgular.....	37

4.2. Katılımcıların Listedeki Maddelere Verdiği Cevaplara İlişkin	
Bulgular.....	45
5. Tartışma ve Sonuç.....	62
6. Özetler.....	68
7. Kaynaklar.....	70
- Ekler	
- Özgeçmiş	

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo-I Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımları.....	37
Tablo-II Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımları.....	38
Tablo-III Katılımcıların Ebeveynlerinin Sağ-Ölü Olma ve Boşanmış Olup Olmama Durumlarına Göre Dağılımları.....	39
Tablo-IV Katılımcıların Kardeş Sayısına Göre Dağılımları.....	39
Tablo-V Katılımcıların Tutuklanmadan Önce Ebeveynleri İle Birlikte Kalıp Kalmama Durumlarına Göre Dağılımları.....	41
Tablo-VI Katılımcıların Ailelerinin Aylık Gelirine Göre Dağılımları.....	42
Tablo-VII Katılımcıların İsnat Edilen Suçlara Göre Dağılımı.....	42
Tablo-VIII Katılımcıların İsnat Edilen Suç İşlendiğinde Buldukları Yaşlara Göre Dağılımları.....	44
Tablo-IX Katılımcıların Haklarında Başka Bir Suçlama Olup Olmama Durumlarına Göre Dağılımları.....	45
Tablo- X Katılımcıların Yaşadığı Travmatik Olayların Dağılımı.....	45
Tablo- XI İsnat Edilen Suç*Travmatik Yaşantılar Çapraz Tablo- Bölüm-1.....	48
Tablo-XI İsnat Edilen Suç*Travmatik Yaşantılar Çapraz Tablo- Bölüm-2.....	49
Tablo-XI İsnat Edilen Suç*Travmatik Yaşantılar Çapraz Tablo- Bölüm-3.....	50
Tablo-XI İsnat Edilen Suç*Travmatik Yaşantılar Çapraz Tablo- Bölüm- 4.....	51
Tablo- XII Minimum İlköğretim Mezunu ve Üstü Eğitim Düzeyine Sahip Olanlar ile İlköğretimden Mezun Olmayan Çocukların İstatistikleri.....	52
Tablo- XIII Minimum İlköğretim Mezunu ve Üstü Eğitim Düzeyine Sahip Olanlar ile İlköğretimden Mezun Olmayan Çocukların Karşılaştırılması.....	52

Tablo- XIV Şahsa veya Mala Karşı Suçla İsnat Edilenlerin Gruplandırılmış Eğitim Düzeyine Göre Sıralanması.....	53
Tablo- XV Şahsa veya Mala Karşı Suçla İsnat Edilenlerin Gruplandırılmış Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması.....	53
Tablo- XVI Şahsa-Mala Karşı Suç * Eğitim Düzeyi- Çapraz Tablo.....	54
Tablo XVII Şahsa veya Mala Karşı Suçla İsnat Edilenlerin Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması.....	54
Tablo- XVIII Ailelerinin Aylık Geliri “700 TL ve Altı” ve “701 TL ve Üstü” Olan Çocukların İstatistikleri.....	55
Tablo- XIX Ailelerinin Aylık Geliri “700 TL ve Altı” ve “701 TL ve Üstü” Olan Çocukların Fiziksel Saldırıya Uğramış Olmalarına Göre Karşılaştırılması.....	55
Tablo- XX Doğal Afete Maruz Kalma ve Uyuşturucu Madde Kullanımı Arasındaki Korelasyon.....	55
Tablo- XXI Uyuşturucu, Yaralama ve Terör Suçu İsnat Edilenlerin İstatistikleri.....	56
Tablo- XXII Uyuşturucu, Yaralama ve Terör Suçu İsnat Edilenlerin Fiziksel Saldırıya Uğrama İnsidansının Karşılaştırılması.....	56
Tablo- XXIII Ailesi İle Birlikte Yaşayan ve Yaşamayan Katılımcıların YOKL Skorlarının Korelasyonu.....	57
Tablo- XXIV Ailesi İle Birlikte Yaşayan ve Yaşamayan Katılımcıların İstatistikleri.....	57
Tablo- XXV Ailesi İle Birlikte Yaşayan ve Yaşamayan Katılımcıların Karşılaştırılması.....	58
Tablo- XXVI Katılımcılara İsnat Edilen Suçlara İlişkin İstatistikler.....	60
Tablo- XXVII Katılımcılara İsnat Edilen Suç İle YOKL Kompozit Skorlarının Arasındaki İlişki.....	61

ŞEKİLLER

Şekil- 1- Suç, Suç Yaş ve Anne Baba Durumu.....	59
---	----

ÖNSÖZ

Çocuk suçluluğu üzerine yapılan araştırmalara bir katkı olmasını dilediğim bu çalışmaya danışmanlık yapan, bilgisini, tecrübesini ve desteğini esirgemeyen hocam Sayın Yard. Doç. Dr. Neylan Ziyalar'a teşekkürü bir borç bilirim. Araştırmanın yapılabilmesi için gerekli izni veren T.C. Adalet Bakanlığı'na, veri toplama aşamasında yardımlarını esirgemeyen Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu memurlarına, çalışmaya katkıda bulunan Sayın Dr. Lütfiye Cicerali'ye teşekkür ederim.

Tez aşamasında bana destek veren ve hep yanımda bulunan, çok sevdiğim aileme içten teşekkürlerimi sunarım.

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Çağımızın önemli sorunlarından birisi kuşkusuz çocukların suça yönelmesidir. Her ne kadar suçun tarihi, insanlık tarihi kadar eskiyse de suçlu çocuklar ve bu çocuklara farklı yaklaşım düşüncesi 19. yüzyılda ortaya çıkan, son yüzyılın ortalarında iyice belirginleşen ve bugün adeta ülkelerin gelişmişliğinin ölçüsü durumundaki bir düşüncedir (Göç, 2006).

Suç işleyen çocukların yargılanma süreçlerinin ve ceza sorumluluklarının yetişkinlerden farklı olduğu yurtdışında olduğu gibi ülkemizde de kanunlarda belirtilmiştir. Çocuk koruma kanunu ve TCK'da bu esaslar belirtilmiştir. ÇKK 21. maddesine göre; (1) On beş yaşını doldurmamış çocuklar hakkında üst sınırı beş yılı aşmayan hapis cezasını gerektiren fiillerinden dolayı tutuklama kararı verilemez. 22. maddesine göre de; (1) Çocuk, velisi, vasisi, mahkemece görevlendirilmiş sosyal çalışma görevlisi, çocuğun bakımını üstlenen aile ve kurumda bakılıyorsa kurumun temsilcisi duruşmada hazır bulunabilir. (2) Mahkeme veya hâkim, çocuğun sorgusu veya çocuk hakkındaki diğer işlemler sırasında çocuğun yanında sosyal çalışma görevlisi bulundurabilir. (3) Duruşmalarda hazır bulunan çocuk, yararı gerektirdiği takdirde duruşma salonundan çıkarılabileceği gibi sorgusu yapılmış çocuğun duruşmada hazır bulundurulmasına da gerek görülmeyebilir. TCK 31. maddesinde ceza sorumluluğundan bahsedilmiştir: (1) Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir. (2) Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmuş olup da on beş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu yoktur. Ancak bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. İşlediği fiili algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde, bu kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan on iki yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde yedi yıldan dokuz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların üçte ikisi indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası altı yıldan fazla olamaz. (3) Fiili işlediği sırada on beş yaşını doldurmuş olup da on sekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde on dört yıldan yirmi yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan on iki yıla kadar hapis

cezasına hükmolunur. Diğer cezaların yarısı indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası sekiz yıldan fazla olamaz.

Suçlunun yaşı ne olursa olsun, çağdaş cezaevinin amacı, suçluyu bedensel, ruhsal, toplumsal yönleriyle bir insan olarak değerlendirmek, onu topluma kazandırmaktır. Bu, cezaevlerinde iyileştirme (ıslah) çalışmasıyla gerçekleşir. İyileştirmede temel ilke, suçluya bedensel, ruhsal acı vermemek; sağlıklı beslenmesini sağlamak ruh sağlığını korumak; becerisi, yeteneği doğrultusunda geliştirmek; çalışma ve iş alanı sağlamak; toplumsal sorunlarına çözüm bulmaktır. Suç işlemiş çocukların, on sekiz yaşından küçük gençlerin cezalarını çekmesi, bu arada eğitim, öğretim görmesi, beceri ve iş öğrenmesi amacıyla çocuk ıslah ve cezaevleri açılmıştır. Bunların ilki 1938 yılında Edirne’de kurulan, 1940 yılında Ankara Kalaba’ya taşınan ıslah ve cezaevidir. (Köknel, 2001).

Suçta sürüklenen çocuklar cezaevinde ıslah edilirken, onların yaşadıklarının psikolojik boyutu da atlanmamalıdır. İnsanların yaşadığı travmatik deneyimler kişide çeşitli psikolojik ve fizyolojik semptomlar ortaya çıkarabilir. Bu semptomlar yoğun yaşandığında Travma Sonrası Stres Bozukluğu denilen hastalığa sebep olabilir. Yıllardır suç mağduru olmuş kişilerin yaşadığı travmalarla ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Ancak son yıllarda buna bir de diğer taraftan bakıp, suçu işleyen failin yaşamında travmatik olayların varlığına bakılmıştır. Ve bazı çalışmalarda, özellikle cinsel suç işleyen failerde, benzer travmatik yaşam olayları bulunmuştur. Strickland’in (2008) yaptığı bir araştırmada cinsel suç işleyen kadınların, diğer suçları işleyen kadınlara göre çocukluk çağı cinsel istismara, duygusal ve fiziksel istismara daha çok maruz kaldıkları bulunmuştur.

Bu çalışmanın amacı T.C. Adalet Bakanlığı Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda bulunan 200 tutuklu çocuğun, tutuklanmadan önce yaşamış olabileceği travmatik deneyimleri ve bu deneyimlerin sıklığını belirlemek; ailenin sosyo ekonomik durumuna göre çocukların yaşadığı travmatik deneyimlerin ve isnat edildikleri suçların farklılaşp farklılaşmadığını sorgulamaktır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Suça Sürüklenen Çocuklar

2.1.1. Terminoloji ve Tanımlar

Çocukluk ya da çocuk kavramı doğal bir gerçeklik değil, toplumsal- kültürel bir yaratıdır ve tarih içinde gelişmiştir. Ortaçağda Batı toplumlarında çocukluk ayrı bir gelişim dönemi değildir; çocuk yetişkinlerle iç içe yaşamıştır. Yetişkinin minyatür bir örneği sayılan çocuklar yetişkinlerle aynı giysileri giymiş, aynı besinleri yemiş, aynı oyunları oynamışlardır. Batı toplumlarındaki bu durum bizde de aynı biçimde ortaya çıkmıştır (Onur, 2007).

Türk Ceza Kanunu'nda çocuk deyiminden; henüz on sekiz yaşını doldurmamış kişi anlaşılır (madde 6). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre çocukluk dönemi şöyle tanımlanmıştır: “Bu sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır”. Çocuk Koruma Kanununa göre de çocuk; daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişiye denir. BM Beijing Kurallarına göre çocuk mevcut hukuk sistemi içinde işleyebileceği bir suçtan dolayı kendisine büyük insanlardan farklı davranılması gereken kişidir (2.2.- a).

Hukukun çocuk tanımında çocukluğun başlangıcı üzerinde farklı ilkeler ve düzenlemeler mevcuttur. Medeni Kanun madde 28'e göre; “Kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer. Çocuk hak ehliyetini, sağ doğmak koşuluyla, ana rahmine düştüğü andan başlayarak elde eder”. Bu düzenleme aslında ceninin prenatal hak varsayımı adı verilen ilkeyle miras hakkının korunması nedeniyle getirilmiştir. Ceza Kanunu ise on haftalık cenini, çocuk düşürtme suçuna (md. 99) konu olması halinde koruyarak aslında çocuğun korunması için başlangıcı ana rahminde geçirilen on haftanın tamamlanmasına bağlamıştır (Ümit, 2007).

Doğan her çocuk doğası gereği masumdur ve hak sahibi bireydir; çocuk olma ve çocukluğunu yaşama ve masumiyetini koruma ve geliştirme hakkına sahiptir (1. Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi, 2011). Gelişim psikolojisine göre çocukluktan yetişkinliğe geçişte bir ara dönem vardır. Bu dönem ergenlik dönemidir. Ergen kişi fiziksel, bilişsel ve duygusal açıdan bir yetişkin gibi olmaya başlar. Ancak henüz yetişkinliğe erişmediği için yetişkin

olarak kabul edilmez. Yavuzer (1981), “ergen” sözcüğünün batı literatüründeki “adolescent” sözcüğünün karşılığı olarak kullanıldığını belirtmiştir. Latincede büyüme, olgunlaşmak anlamında kullanılan “adolescere” kökünden gelmekte olan bu fiil, yapısı gereği bir durumu değil, bir süreci belirtmektedir. Bu sözcük günümüzde bireyde gözlenebilen süratli ve süreli bir gelişme devresi olarak da tanımlanabilmektedir.

2253 sayılı kanununun 41’inci maddesinde “küçük” kavramı tanımlanmıştır. Buna göre, “Bu kanundaki küçük deyimi suçu işlediği tarihte henüz 15 yaşını bitirmemiş kimseleri kapsar”. Kanunda 15 yaşını doldurmamış bulunanlar “küçük” olarak kabul edilmekle birlikte, 2253 sayılı kanun uygulamasına bakıldığında, özellikle 4963 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik yapılmasına ilişkin kanun ile 2253 sayılı kanununun 6’ncı maddesinde yapılan değişiklik ile çocuk mahkemelerinin görev alanı on beş- on sekiz yaşını da kapsayacak şekilde genişletilince çocuk kavramının on sekiz yaşından küçükleri kapsayacak şekilde geniş yorumlandığına ilişkin yargı kararları görülmektedir (Balo, 2009).

İnsanlıkla beraber ortaya çıktığı kabul edilen suç; sosyolojik, psikolojik, biyolojik, sosyoekonomik, sosyokültürel kaynakları ile çok boyutlu ve genel bir kavramdır (Özsan, 1990 aktaran Demircan, 2009). Suça bilimsel yaklaşım ilk defa 18. yy’ın ikinci yarısında "faydacı ekol" diye de adlandırılan klasik ekolle olmuştur. Bu ekolün önderi İtalyan Beccaria'dır. Ekolün temel varsayımına göre insan zevk veren etkinlikleri seçer, acı verenlerden kaçınır. Bu nedenle cezalar yasaklanmış etkinlikte bulunana acı verecek biçimde ayarlanmalıdır (Ağırgötüren, 2006). Suç, birçok düşünürce değişik biçimde tanımlanmaya çalışılmıştır. 1956’da Seeling suçu “antisosyal davranışlar yüzünden yasak edilen ve yasaca cezalandırılması gerekli psikosomatik bir davranış” olarak tanımlamıştır. 1958’de ise Ellenberger, suçun “toplumsal, psikolojik ve çoğu kez biyolojik düzenin, kompleks davranışların sonucunu verecek ve genellikle yasaklanmış ciddi antisosyal, anti- etik bir eylem” olarak kabulünü önermiştir (Aksoy, 2007).

Günümüzde sosyo-kültürel bilimler, suç teşkil eden insan davranışını (le comportement criminel), toplumda yürürlükte olan sosyal normlardan bir nevi sapış (déviation), sapıcı eylem olarak tanımlamaktadırlar. Suçlu içinde yaşadığı toplumun normları ile kişisel kuvvetleri arasında bir denge kuramamış kişidir. Bununla beraber suç teşkil eden eylem ile genel olarak sapıcı eylem arasında bir ayırım yapmak gerekir. (Dönmezer, 2002). Bütün bu suçla ilgili yapılan tanımların tam olarak suçu tanımlayamadığını görürüz. Bu

tanımlar olsa olsa ‘sapmanın’ tanımıdır. Örneğin Durkheim suçu ‘müşterek vicdanı rahatsız eden davranışlar’ olarak tanımlar. Pijamalarıyla sokaklarda gezen veya günlük hayattaki kıyafetiyle önemli bir resepsiyona katılan bireyin davranışı, o toplulukta bulunanları rahatsız etmekle birlikte, suç değildir (Göç, 2006).

Sapmanın tabiatı ile suç ve suçluluğun karakteristiklerine ilişkin mutabakat, hangi hareketin suç olarak düşünülmesi konusundaki kültür ve alt kültür değişimleri yanında, aynı toplumda, belli zamanlardaki değişimler nedeniyle giriftleşmektedir. Sapma kavramı, zaman ve farklı sosyal gruplara ilişkin olarak değişmektedir. Hukukçular ve klinik uzmanların sapmayı anlama ve kavrayışında; kamuoyunda veya toplumun özel alt gruplarının fikirleri ile ilgili yasa arasında sık sık beliren değişimler söz konusu olmaktadır (Yücel, 1986).

Suç eylemi bir bireyle içinde bulunduğu grubun çatışması olarak tahlil edilebilirse, suçun hukuki tanımı o kadar da soyut değildir. Aslında bu tanım olmasa suç da bugün olduğu gibi var olmayacaktır. Doğurduğu huzursuzluktan dolayı toplumun kayıtsız kalamayacağı bir eylemin sonuçlarının sosyal planda ifade edilmesini bu tanım sağlar (Picca, 1995). Suç olgusunun hukuki, sosyolojik, psikolojik, kriminolojik, teolojik (dini) ve ahlaki yönleri vardır: Kanunların çiğnenilmesi bakımından hukuki; toplumsal zararları olduğu değerlendirildiğinden sosyolojik; bireysel bir davranış olması açısından psikolojik, davranışların hangilerinin suç olduğunun belirlenmesi açısından kriminolojik; dinsel kurallara aykırı düşmesi açısından teolojik; ahlaki kurallarla çelişmesi açısından ahlaki bir kavramdır (Ağırçötüren, 2006).

Batı ülkelerinde hukuk literatürüne “juvenile delinquency” olarak geçen “çocuk suçluluğu kavramı, kanuna karşı gelmiş 11- 18 yaşları arasındaki çocukları kapsamaktadır (Polat, 2009). Türk Ceza Kanunu’nda 18 yaşının altındaki bireyler çocuk olarak kabul edildiği için, Türkiye’de 18 yaşının altında kanunlara göre suç işlemiş bireyler “suça itilmiş çocuk” olarak tanımlanabilir.

Çocuk suçluluğu ile ilgili hemen tüm araştırmacıların tanımlamalar içerisindeki ortak değerlendirmeleri, çocuk suçluluğu davranışının içinde olan çocuğun, suça itilmiş çocuk olarak kabul edilmesidir (Polat, 2009). Suça sürüklenen çocuk; yine daha erken yaşta ergin olsa bile, 18 yaşını doldurmamış kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu, ifade etmektedir (Çoğan, 2006) . BM Beijing Kurallarına göre

Çocuk suçlu, suç işlediği iddia edilen ya da suç işlediği ortaya çıkan bir çocuk veya genç bir insandır (2.2.- a).

Çocuk ve suç konusunda değişen paradigma son yıllarda, çocuğu suça iten nedenlerin çocuğun suç işlemesindeki belirleyiciliğini vurgulamasının yanı sıra, çocuğu damgalamamak adına etik bir tercih olarak bu ifadelerin kullanılmasını önermektedir. Uluslar arası metinler, ulusal çocuk komisyonu raporları ulusal ve uluslar arası sivil toplum kuruluşlarının kullanımında yaygınlaşan bu ifadeler, çocuk adalet sistemine ilişkin çocuk lehine (damgalamayı reddeden) iyi niyetli bir bakışı temsil etmektedir (Ümit, 2007).

Solak (2011) yaptığı araştırmada 2009 yılında Türkiye'deki 81 ilde açılan ceza davalarında sanık ve tutuklu çocuk sayısının illerde bulunan çocuk sayısına oranını ölçmüştür. Sanık çocukların oranına bakıldığında en yoğun iller Eskişehir, Balıkesir, İzmir, Aydın ve Tekirdağ olarak bulunmuştur. Tutuklu çocukların oranına bakıldığında en yoğun iller Edirne, Tunceli, Isparta, Balıkesir ve İzmir olarak bulunmuştur. Türkiye'nin batısında çocuk suçluluğunun daha yoğun olduğu görülmektedir.

2.1.2. Tarihçe

Çocuk suçluluğuna ilişkin ilk resmi bilgilere Roma Hukukunun 12 Levha Kanunlarında rastlanmıştır. Bu kanunlarda çocuğun ve yetişkinin durumu suç ve ceza açısından ilk defa farklı düzenlenmiştir, cezai sorumluluk ergen (baliğ) ve ergen olmayan (gayri baliğ) olarak ayrılmaktadır. 12 Levha Kanunları ile anılan bu dönemde cezai sorumluluk belli bir yaşı doldurmaya göre değil, ergen olup olmama haline göre değerlendirilmiştir (Mommssen, 1889 aktaran Ümit, 2007).

19. y.y. başlarından itibaren sanayileşmeyle beraber ortaya çıkan sınıflaşma çocuk emeğinin iş gücüne katılması, göçler ve geleneksel ailelerin oynadığı toplumsal rolün yerini çekirdek ailenin alması ile I. ve II. Dünya Savaşları sonrasında toplumsal yıkımları, tüm dünyada çocuk suçluluğu oranında patlama yaratmıştır. Araştırma verilerine bakıldığında, çocuk suçluluğunun uluslararası bir problem olduğu görülmektedir (Polat, 2009). Çağdaş gelişmeler beraberinde yeni suçları da getirmektedir (Peker, 2009).

Çocuk suçluluğu ile mücadelede suçlu çocuklar hakkında alınacak özel önleyici ve koruyucu tedbirler hususunda ancak XX. yy.da yapılan çalışmalardan bir sonuç alınabilmiştir.

Ceza hukuku alanında ise suçlu çocukların durumu yetişkinlerden farklı özel bir statüde ele alınması kendisini XIX. yy.ın sonunda, XX. yy.ın başında gösterebilmiştir (Hacıoğlu, 1985).

ABD’de çocuk mahkemesinin ayrı bir sistem olarak yer alması çok yakın tarihlerde gerçekleşmiştir. İlk olarak Illinois eyaletinde 1899 yılında ilk çocuk mahkemesi kurulmuştur. Söz konusu mahkeme çocuk yargılanmasının rehabilitif bir ideale oturtmuş ve bu konuda başarılı olmayı hedeflemiştir (Margolis, 1998 aktaran Demircan, 2009). Çocuk mahkemesi çocuğun gelişim ve kişilik özelliklerine göre yargılama gerçekleştiren ve rehabilitasyonu içeren özel bir mahkemedir. Çocukların bu mahkemelerde yargılanmasından amaç, kişiliğinin tüm ayrıntılarıyla ele alınması, onu suça iten etkenlerin saptanması sonucu eğitilmesi ve düzeltilmesine yarayacak yaptırımın belirlenmesidir. Çocuk mahkemesinin kuruluş amacı da, suç işlemiş çocukları cezalandırmak değil, toplum ile uyumlu hale getirmek, yeniden topluma kazandırmaktır (Çoğan, 2006). Çocuk mahkemelerinde görev alan hâkimler, ceza hâkimlerinden farklı özelliklere sahiptirler. Bu hâkimler yasal usullerle sınırlı kalmayan, davaları çocuk ve toplum açısından en yararlı biçimde ele alan çocuk psikolojisine ve eğitimine de aşina uzman hukukçulardır (Akyüz, 2010).

Ülkemizde çocukların yetişkinlerin yargılandığı genel mahkemeler dışında bir mahkeme tarafından yargılanması öngörülmemiş, ancak çocuklarla ilgili ceza hukukunu ilgilendiren yasal düzenlemeler ve çocukların yetişkinlerden ayrı bir yargı merciinde yargılanması konusundaki düzenlemeler dünyadaki diğer ülkelere nazaran çok geç yapılmıştır. Bu konuda 1952 yılında hazırlanmış ve değişikliğe uğramış bulunan Çocuk Mahkemeleri Kanun Tasarısı bulunmakta ise de, tasarı revizyona tabi tutulmak üzere geri alınmış (Yücel, 1973, aktaran Çoğan, 2006) yasallaşması ise ancak 21.11.1979 tarihinde gerçekleşmiştir.

Avrupa Konseyi tarafından “Çocuk Suçluluğu İle İlgilenmenin Yeni Yolları ve Çocuk adaletinin Rolü” konusundaki Tavsiye Kararında çocuk adalet sistemi şöyle tanımlanmaktadır: “Çocuk adalet sistemi, çocuk suçluluğunun önlenmesinde rol almış geniş bir düzenlemenin sadece bir parçasını ifade eder, çocuk mahkemesinin yanı sıra, polis, savcılık, mahkeme çalışanları ile gözetim ve ceza infaz kurumları gibi resmi kurum ve kuruluşları kapsar. Çocuk adalet sistemi, sağlık, eğitim sosyal destek ve refah hizmetleri gibi ilgili kurumların yanı sıra, mağdur ve tanık desteği gibi resmi olmayan kişiler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde çalışır” (Akyüz, 2010). 5395 Sayılı ÇKK’da daha erken yaşta

ergin olsa bile, 18 yaşını doldurmamış kişi çocuk olarak tanımlanmış, ancak çocukların cezai sorumluluk yaşı konusunda herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Bunun nedeni maddi ceza hukukunu ilgilendiren bu konunun adalet reformu çerçevesinde yeniden düzenlenen ve 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 Sayılı Yeni TCK'da düzenlenmiş olmasıdır (Çoğan, 2006).

2.1.3. İlgili Yasal Düzenlemeler

Türk hukukunda çocukların ceza hukuku karşısındaki sorumluluğuna ilişkin temel kurallar ve infaz hukukundaki statüleri Türk Ceza Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı hakkındaki Kanun, Çocuk Koruma Kanunu'nda düzenlenmiştir. Bu durum göstermektedir ki, Türk hukukunda çocuklara özgü bir çocuk adaleti sistemi kurulmayıp, yetişkinler hakkındaki kavramlar ve kurumlarla çocuk adalet sistemi oluşturulmuştur. Oysa Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre, küçükler hakkında özel düzenlemeler yapılmalı ve kurumlar oluşturulmalıdır (Akyüz, 2010).

Gelişen bir insan yavrusu olarak tanımlanan çocuğun, hukuk sisteminde erişkin bir insan oluncaya kadar yapacağı bazı davranışlara ve işlemlere hukuki sonuçlar bağlanmaktadır. Küçüklerin hukuk sisteminde bir yer edinmeleri ise kendilerini sorumluluk altına sokan davranışlar yapmaları ile mümkündür. Sorumluluğun hukuki ve cezai olmak üzere iki türü bulunmaktadır. Hukuki sorumluluk türü de iki şekilde görünmektedir. Bunlar; hak ehliyeti ve fiil ehliyetidir. Sağ doğan her insan hak ehliyetine sahiptir ve hak ehliyetinde yaş, cinsiyet, uyruk gibi özellikler önem taşımaz. Hak ehliyetine sahip olan kişi bizzat hareket edebilme yeteneğine (fiil ehliyetine) sahip değilse, temsilci vasıtası ile bu işlemi yapar. Kişinin kendi fiili ile hak sahibi olması ve borç yüklenebilmesine ise fiil ehliyeti demektir. Kişinin fiil ehliyetine sahip olabilmesi için mümeyyiz ve reşit olması gerekmektedir (Çoğan, 2006). TCK 31. maddesinde çocukların hangi yaşta ceza sorumluluğunun ve fiil ehliyetinin olduğu belirtilmiştir. Buna göre;

- (1) Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir.
- (2) Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını

yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu yoktur. Ancak bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. İşlediği fiili algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde, bu kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan oniki yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde yedi yıldan dokuz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların üçte ikisi indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası altı yıldan fazla olamaz.

- (3) Fiili işlediği sırada onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde ondört yıldan yirmi yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların yarısı indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası sekiz yıldan fazla olamaz.

Çocuk Koruma Kanunu korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usûl ve esasları düzenlemek (md.1) amacı ile 2005 yılında kabul edilmiştir. Bu kanun, korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında alınacak tedbirler ile suça sürüklenen çocuklar hakkında uygulanacak güvenlik tedbirlerinin usûl ve esaslarına, çocuk mahkemelerinin kuruluş, görev ve yetkilerine ilişkin hükümleri kapsar (md.2). Ç.K.K. kapsamına alınan çocuklar iki grupta belirtilmiştir;

1. Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuk.

2. Suça sürüklenen çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk.

Ç.K.K. 4. maddesine göre bu kanunun uygulanmasında, çocuğun haklarının korunması amacıyla;

- a) Çocuğun yaşama, gelişme, korunma ve katılım haklarının güvence altına alınması,
- b) Çocuğun yarar ve esenliğinin gözetilmesi,

- c) Çocuk ve ailesinin herhangi bir nedenle ayrımcılığa tâbi tutulmaması,
- d) Çocuk ve ailesi bilgilendirilmek suretiyle karar sürecine katılımlarının sağlanması,
- e) Çocuğun, ailesinin, ilgililerin, kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği içinde çalışmaları,
- f) İnsan haklarına dayalı, adil, etkili ve süratli bir usûl izlenmesi,
- g) Soruşturma ve kovuşturma sürecinde çocuğun durumuna uygun özel ihtimam gösterilmesi,
- h) Kararların alınmasında ve uygulanmasında, çocuğun yaşına ve gelişimine uygun eğitimi ve öğrenimini, kişiliğini ve toplumsal sorumluluğunu geliştirmesinin desteklenmesi,
- i) Çocuklar hakkında özgürlüğü kısıtlayıcı tedbirler ile hapis cezasına en son çare olarak başvurulması,
- j) Tedbir kararı verilirken kurumda bakım ve kurumda tutmanın son çare olarak görülmesi, kararların verilmesinde ve uygulanmasında toplumsal sorumluluğun paylaşılmasının sağlanması,
- k) Çocukların bakılıp gözetildiği, tedbir kararlarının uygulandığı kurumlarda yetişkinlerden ayrı tutulmaları,
- l) Çocuklar hakkında yürütülen işlemlerde, yargılama ve kararların yerine getirilmesinde kimliğinin başkaları tarafından belirlenmemesine yönelik önlemler alınması, ilkeleri gözetilir.

Ç.K.K. 21. maddesine göre onbeş yaşını doldurmamış çocuklar hakkında üst sınırı beş yılı aşmayan hapis cezasını gerektiren fiillerinden dolayı tutuklama kararı verilemez.

1980'lerin ortalarından bu yana çocuk hakları ve çocuk adalet sistemi Birleşmiş Milletlerin üzerinde en çok durduğu konular arasındadır. Birleşmiş Milletler, çocuk adaleti sistemini ve ilgili konuları bağlayıcı olan ve olmayan ilkelerle ayrıntılı biçimde düzenlemiştir (Akyüz, 2010).

Çocuk adalet sistemine ilişkin uluslar arası kurallar ve ilkeler incelendiğinde bir çok belgeye ulaşılmaktadır. Bunlardan en önemlileri 1989 yılında kabul edilen Birleşmiş Milletler

Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi, 1990 yılında kabul edilen Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin BM Yönlendirici İlkeleri (Riyad İlkeleri), 1990 yılında Özgürlüklerinden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin BM Kuralları (Havana Kuralları), 1985 yılında kabul edilen Çocuk Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkında BM Asgari Standart Kuralları (Pekin Kuralları), 1996 yılında kabul edilen Çocuk Haklarının kullanılmasına Dair Avrupa Sözleşmesi (Strazburg)'dir.

Suç işleyen çocukların korunması değişik yollardan olur. Biri onların kusur ya da ceza ehliyetini (isnat kabiliyetini) çok düşük yaşlarda yok sayarak, onları işledikleri suçlardan büsbütün sorumsuz tutmaktır. Öteki yol da belirli bir yaşın üstündeki çocukların kusur ehliyetlerini eksik sayarak onların sorumluluklarını hafifletmek, yani onların cezalarını adamakıllı indirmektir; hatta ceza verilecek yerde güvenlik önlemi almaktır (Serozan, 2005).

2.2. Türkiye’de ve Dünyada Çocuk-Genç Ceza İnfaz Kurumları

2.2.1. Türkiye’de Çocuk-Genç Ceza İnfaz Kurumları

Dünyada ve Türkiye’de adalet sistemi içerisinde çocuklar, yetişkinlerden ayrılarak, fiziksel ve ruhsal gelişimleri göz önünde bulundurularak muamele görür. Bu kapsamda hazırlanan uluslar arası kanun ve ilkeleri Türkiye de tanımış ve kabul etmiştir. Çocuklar, suç mağduru çocuklar ve suça itilen çocuklar konusunda ülkemizde son yıllarda önemli adımlar atılmıştır. Türkiye’de uluslar arası düzenlemelerin yanında, ayrıca kanun ve ilkeler de hazırlanmış ve kabul edilmiştir.

Ceza infaz kurumları ile tutukevlerinde bulunan hükümlü- tutukluların topluma yeniden kazandırılmalarına yönelik iyileştirme çalışmalarının sürdürülmesi amacıyla 1981 yılında Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bağlı Eğitim Birimi kurulmuştur. Eğitim Birimi zaman süreci içerisinde; Yetişkin Eğitim Öğretim Şube Müdürlüğü, Çocuk Gözetim Eğitim ve İyileştirme İşleri Şube Müdürlüğü, Tahliye Sonrası Koruma Şube Müdürlüğü ve Yetişkin İyileştirme Şube Müdürlüğü biçiminde uzmanlaşan şubelere dönüşmüştür. Çocuk Gözetim Eğitim ve İyileştirme İşleri Şube Müdürlüğü; “Adalet Reformu” çalışmalarının gerçekleştirilmesi ve kanunla ihtilafa düşen çocuklarla ilgili hizmetlerin daha etkin ve verimli yürütülebilmesi için 31 Temmuz 1993 tarihli Bakan Onayı ile Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bağlı olarak kurulmuştur. Çocuk Gözetim Eğitim ve İyileştirme İşleri Şube Müdürlüğü, kurumlarda bulunan çocukların eğitim-öğretim,

psiko-sosyal yardım ve diğer çalışmaları planlamak, programlamak, sevk ve idare etmek, takip edip yönlendirmek, geliştirmek, bu konuda gerekli mevzuatı hazırlamak ve hazırlanmasına katkıda bulunmak, gerekli kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak ve konuyla ilgili diğer her türlü çalışmayı yürütmekle yükümlüdür (Saldırım, 2007).

Ülkemizde tutuklu/hükümlü çocukların haklarını konu edinen düzenlemelerden biri de Çocuk Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri Genelgesi'dir. T.C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü 01 Ocak 2006 tarihinde, çocuk eğitim evlerinde ve çocuk ceza infaz kurumlarında kalmakta olan hükümlü ve tutukluların örgün ve yaygın eğitimlerine devam etmelerine ait usul ve esaslar ile akademik veya mesleki eğitimlerine devam eden çocukların başka kurumlara sevkleri sırasında yapılacak işlemlere ilişkin usul ve esasları göstermek, mevzuatın uygulanmasını kolaylaştırmak ve uygulamada ortaya çıkan sorunları gidermek bu genelgenin amacıdır. Çocuk cezaevleri suça karışmış çocukların sadece ceza aldıkları ve özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları değil, aynı zamanda topluma yeniden kazandırıldıkları yerlerdir. Genelgenin Tutuklu ve Hükümlü Öğrenciler konulu ekinde, çeşitli nedenlerle tutuklanan veya yargılanmaları sonucu özgürlüğü bağlayıcı ceza alan öğrencilerin; temel insani ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bilgi ve kaynaklarla donatılarak, yetişmelerine ve gelişmelerine yardımcı olunmak, sürekli değişim içinde bulunan toplum hayatına sağlıklı şekilde uyum göstermelerini sağlayacak anlayış, alışkanlık ve beceriler kazandırmaya çalışmak amacıyla eğitim ve öğretimlerine destek verilmesi ve ülke genelinde uygulama birliği sağlamak için gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Genelgenin birinci maddesine göre, örgün eğitimlerine devam ederken tutuklanarak ya da özgürlüğü bağlayıcı ceza alarak kurumlarına gelen çocukların eğitim- öğretimlerinin kesintiye uğramaması için, yapılacak işlemlerin belli bir sistem içinde gerçekleştirilmesi ve uygulama birliğinin sağlanması gerekli görülmüştür. Dördüncü maddesinde kurumlar tarafından yerine getirilmesi gereken hususlar belirtilmiştir. Buna göre; örgün eğitimlerine kurumlara gelen çocuklarla ilgili her türlü işlemler kurum öğretmeni, bulunmaması halinde ise eğitimle ilgili çalışmaları yürütmekle ilgili personel sorumluluğunda gerçekleştirilmektedir. Kurum müdürlükleri, ortalama yükseltme ya da sorumluluk sınavlarına katılacak öğrencilerin kimlik bilgileri ile derslerini, okullarından Öğrenci Bilgi Formları gelir gelmez il veya ilçe Milli Eğitim Müdürlüklerine gönderilmektedir. Kurumda yapılacak sınavlar için gerekli ortam hazırlanır ve komisyon üyelerine ihtiyaç duydukları her türlü yardım ve destek verilmektedir. Çocuklar, ders seçimi, sınav tarihi, sınav sonuçları, disiplin işlemleri gibi öğrenimleri ile ilgili

her türlü konuda düzenli olarak bilgilendirilecektir. Öğrencinin özgürlüğü bağlayıcı ceza olarak eğitim evine nakledilmesi halinde; nakli yapan kurum ile naklin gerçekleştirildiği eğitim evi müdürlükleri, durumu buldukları yerdeki milli eğitim müdürlüklerine bildirir. Yapılan yazışma ve işlemlerde, Anayasanın 20 ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 40'inci maddeleri çerçevesinde, çocuğun adının karışmış olduğu fiille ilgili herhangi bir bilgiye yer verilmeyecektir.

2010 yılında Ceza ve Tevkifevlerinde bulunan çocuklara yönelik yedi bölümlük psiko-sosyal yardım programı hazırlanmıştır. Bunlar; Genel Bilgiler, Aile Eğitimi, Kişisel Gelişim, “İyiye Doğru” Öfke Kontrol, “Buradayım” Güvenli Davranış, Cinsel İstismara Yaklaşım, İnfaz ve Koruma Memurları Bilgi Destek programlarıdır. Genel Bilgiler bölümünde kanunla ihtilafa düşen çocuklara ilişkin hazırlanan programlara giriş niteliğindeki bu çalışma ile suçun nedenleri, aile ilişkileri, cinsellik, hükümlü ve tutuklu ergenlerin özellikleri, davranış sorunları gibi genel konularda bilgiler verilmekte ve yaklaşım ilkeleri üzerinde durulmaktadır (Saldırım, 2011). Kurumda bulunan tutuklu ve hükümlülerin ailelerine gruplar halinde eğitim verilir. Bu eğitimlerde tutuklu ve hükümlünün içinde bulunduğu gelişimsel dönemin (ergenlik döneminin) spesifik özellikleri, suç işleme davranışının nedenleri, ailelerin ergenlik dönemindeki çocuklarıyla ilişkilerini nasıl düzenleyecekleri, iletişim ve problem çözme becerileri, tahliye sonrası uyum ve yeniden yapılandırma için aileye düşen görevler konusunda eğitim verilmekte aileler bu eğitimler sırasında kendi aralarında paylaşımda bulunmaktadır (ankaracocukvegenclik.adalet.gov.tr, 2011). Öfke kontrol programı ile çocuklara öfkenin olumlu ve olumsuz yönleri ayrıntılı olarak anlatılmakta ve öfkenin normal ve yaşanması gereken bir duygu olduğu üzerinde durulmaktadır. Ergenlerin bu öfkelerini olumlu yönde kullanarak başarıları için bir araç olarak kullanmaları yönünde birçok tavsiye ve telkinde bulunmaktadır. Kişisel gelişim programı dâhilinde, kurumun öğretmenleri ve sosyal hizmet uzmanı tarafından kurumdaki çocuklar gruplar halinde “Kısa Grup Çalışmaları”na alınmaktadır. Bu çalışmalarla “Kurum kuralları, Israrlara Karşı Koyma, Hayır Deme, Uçucu Maddelerin Etkileri, Stresle Başa Çıkma Yolları ve Aile İlişkileri” konularında çocukları bilgilendirme ve rehberlik amaçlanmaktadır (elazığce.adalet.gov.tr, 2011) . “Buradayım” Güvenli Davranış programının amacı; kişinin kendini ortaya koymasını ve güvenli davranış sergilemesini sağlayacak temel yaşam becerilerini kazanmasını sağlamaktır (maltepecocuk.adalet.gov.tr). Cinsel İstismara Yaklaşım programında cinsel istismar, cinsel istismarın ergen üzerindeki etkileri, tıbbi ve hukuki boyutları gibi konularda eğitim

verilmektedir. İnfaz Koruma Memurları Psiko- Sosyal Bilgilendirme programının amacı ise, infaz ve koruma memurlarına psiko- sosyal yardım servisinin görevleri ve ergenlere yönelik yapılan çalışmalar hakkında bilgi vermektir (Saldırım, 2011).

T.C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 31 Ocak 2011 tarihinde açıkladığı verilere göre Türkiye'de üç çocuk eğitim evi, iki çocuk ve gençlik, bir tane de çocuk kapalı ceza infaz kurumu bulunmaktadır. Bu kurumların bulunmadığı bölgelerdeki çocuk ve genç tutuklu ve hükümlüler, buldukları bölgenin ceza infaz kurumunda açılan çocuk ve genç koğuşlarına yerleştirilirler. Çocuk ve genç ceza infaz kurumu ve eğitim evleri yeterli bulunmadığı için Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü yakın zamanda Diyarbakır'da bu kurumlardan birinin açılacağını bildirmiştir.

Çocuk eğitim evlerinin kapasiteleri ve bulunduğu iller aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Türkiye'deki Çocuk Eğitim Evleri

Ceza İnfaz Kurumunun Adı	Kapasite
Ankara Çocuk Eğitimevi	108
Elazığ Çocuk Eğitimevi	120
İzmir Çocuk Eğitimevi	132

Çocuk eğitim evleri, 5275 numaralı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanunun 15. maddesinin birinci fıkrasında belirtildiği üzere “çocuk hükümlüler hakkında verilen cezaların, hükümlülerin eğitilmeleri, meslek edinmeleri ve yeniden toplumla bütünleştirilmeleri amaçları güdülen yerlere getirildiği tesislerdir. Bu kurumlarda firara karşı engel bulundurulmaz; kurum güvenliği iç güvenlik görevlilerinin gözetim ve sorumluluğunda sağlanır”. Eğitim evlerinde bulunan çocuklar on sekiz yaşını doldursalar dahi eğer talep

ederlerse eğitim ve öğretim programını tamamlayabilmek için yirmi bir yaşına kadar bu tesislerde kalabilmektedir. Buradaki çocuklar, disiplin veya diğer nedenlerle nakillerine karar verilmemiş ve haklarında tutuklama kararı yoksa kapalı ceza infaz kurumlarına gönderilmezler.

Eğitim evlerinde bulunan hükümlü çocuklar kurum dışı etkinliklere katılabilirler. Örgün veya yaygın eğitime devam edebilirler. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile İlgili Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Tüzük 109. maddesine göre “Açık kurumlarda ve çocuk eğitim evlerinde bulunan hükümlüler, istekli olmaları hâlinde;

- a) Kurum dışındaki eğitim, ağaçlandırma, çevre düzenlenmesi ve temizlik faaliyetlerine,
- b) Doğal afet sonrası yardım faaliyetlerine,
- c) Tiyatro, konser veya benzeri sosyal ve kültürel çalışmalara,
- d) Spor karşılaşmalarına katılabilirler”.

Tüzüğün 96. maddesi üçüncü fıkrasına göre “çocuk hükümlülerin çalıştırılması yalnızca meslek eğitime yönelik olur. Öğretim kurumlarına veya örgün eğitime devam eden çocuk ile genç hükümlüler, öğretim yılı içinde atölye ve işyerlerinde çalıştırılmazlar”. Hükümlü çocuklar kurum dışında çalışabilirler ve kurum görevlilerinin gözetim ve muhafazası aranmaz.

Eğitim evlerinde çocukların topluma yeniden kazandırılması için ayrıca ulusal kuruluşlar ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği projeleri uygulanmaktadır. Bunlardan biri 2008 yılında Elazığ Çocuk Eğitim Evinde uygulanan “Aynı Gökyüzüne Bakıyoruz” projesidir. Proje Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği’nin sorumluluğunda yürütülmüştür. Amacı Adalet Bakanlığının gözetimi altında bulunan çocukların tutukluluk ve hükümlülük sürelerinin bu çocukların gelişimlerini olumsuz bir biçimde etkilemesini önlemek ve onların eğitim ve iyileştirme programlarına farklı etkinlikler aracılığıyla çeşitlilik kazandırmak olmuştur. Projede müzik eğitimi, tiyatro eğitimi, yaratıcı çalışmalar, beden eğitimi ve spor çalışmaları, bilgisayar eğitimi, edebiyat, sinema vb faaliyetler yer almıştır. Adalet Bakanlığı 2008 Yılı Faaliyet Raporunda projeden bahsedilmiştir.

Çocuk kapalı ve çocuk ve gençlik kapalı ceza infaz kurumlarının bulunduğu bölgeler ve kapasitelerinin gösterildiği tablo aşağıdadır.

Türkiye’deki Çocuk Kapalı ve Çocuk ve Gençlik Cezaevleri

Ceza İnfaz Kurumunun Adı	Kapasitesi
Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	324
Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	950
İncesu Çocuk Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	60

Çocuk kapalı ceza infaz kurumları, 5275 numaralı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanunun 11. maddesinde şöyle tanımlanır; “çocuk tutukluların ya da çocuk eğitim evlerinden disiplin veya diğer nedenlerle kapalı ceza infaz kurumlarına nakillerine karar verilen çocukların barındırıldıkları ve firara karşı engelleri olan iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, eğitim ve öğretime dayalı kurumlardır. On iki-on sekiz yaş grubu çocuklar, cinsiyetleri ve fizikî gelişim durumları göz önüne alınarak bu kurumların ayrı ayrı bölümlerinde barındırılırlar. Bu hükümlüler, kendilerine özgü kurumun bulunmadığı hâllerde kapalı ceza infaz kurumlarının çocuklara ayrılan bölümlerine yerleştirilirler. Kurumlarda ayrı bölümlerin bulunmaması hâlinde, kız çocukları kadın kapalı ceza infaz kurumlarının bir bölümünde veya diğer kapalı ceza infaz kurumlarının kendilerine ayrılan bölümlerinde barındırılırlar. Bu kurumlarda çocuklara eğitim ve öğretim verilmesi ilkesine tam olarak uyulur”.

Kanunun 12. maddesine göre ise “Gençlik kapalı ceza infaz kurumları, cezanın infazına başladığı tarihte on sekiz yaşını bitirmiş olup da yirmi bir yaşını doldurmamış genç hükümlülerin cezalarını çektikleri, eğitim ve öğretim esasına dayalı, firara karşı engelleri olan, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan kurumlardır. Bu hükümlüler için ayrı bir kurum kurulmadığı takdirde, yukarıdaki fıkra kapsamındaki hükümlüler, diğer kapalı ceza infaz kurumlarının gençlere ayrılan bölümlerinde bu maddedeki esaslara göre barındırılırlar”.

Adalet Bakanlığı 2008 Yılı Faaliyet Raporuna göre ulusal kuruluşlar ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği projelerinden biri de Ankara ve Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında gerçekleştirilmiştir. Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı'nın sorumluluğunda Eğitsel, Sosyal, Sanatsal ve Sportif Etkinlikler Projesi hayata geçirilmiştir. Projenin amacı Adalet Bakanlığı gözetimi altında bulunan çocukların iyileştirme çalışmalarına çeşitlilik kazandırılması ve sosyal etkinliklerden yararlanmalarının sağlanması olarak belirtilmiştir. Proje etkinlikleri genel kültür çalışmaları, sağlık eğitimi, müzik eğitimi, tiyatro, drama, dans, dia gösterileri, resim eğitimi, yaratıcı çalışmalar, beden eğitimi ve spor çalışmaları, söyleşiler, elişi, edebiyat, sinema, ebru, sunum vb. etkinliklerden oluşturulmuştur.

2.2.2. Türkiye'de Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Çocuklara İlişkin İstatistikler

T.C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün açıkladığı 2011 yılı Ocak ayı itibarıyla tüm ceza infaz kurumlarında bulunan çocuk tutuklu, hükmen tutuklu ve hükümlü sayısı aşağıda belirtilmiştir.

Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Çocukların Tutuklu, Hükmen Tutuklu ve Hükümlü Olmalarına Göre Dağılımı

	Tutuklu	Hükmen Tutuklu	Hükümlü	Toplam
Kadın	50	10	9	69
Erkek	1559	298	202	2059
Toplam	1649	308	211	2168

Ceza infaz kurumlarında bulunan çocukların %76'sı tutuklu olanlardır. Hükümlü olanların oranı ise 9,7'dir. Tabloda açıkça görüldüğü üzere ceza infaz kurumlarında bulunan çocuklardan erkek olanların sayısı kadınlardan çok daha fazladır. Yetişkin tutuklu ve hükümlülerde de oranlar değişse de durum farklı değildir. Ceza infaz kurumlarında bulunan kadınlar, toplam mevcudun %4'ü kadardır. Erkek sayısı kadın sayısından oldukça fazladır.

Yurtdışında da durum farklı görünmemektedir. Schwind (2005) Almanya’da kadınların erkeklere göre önemli ölçüde az suç işlediğini bulgulamıştır.

Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Çocukların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

	Tutuklu	Hükmen Tutuklu	Hükümlü	Toplam
Okuma-Yazma Bilmeyen	85	26	22	133
Okur-Yazar, Mezun Değil	230	36	39	305
İlkokul Mezunu	391	94	69	554
İlköğretim Mezunu	403	52	33	488
Ortaokul Mezunu	380	80	34	494
Lise Mezunu	84	5	0	89
Yüksekokul veya Fakülte Mezunu	1	0	0	1
Öğrenim Durumu Bilinmeyen	75	15	14	104

Toplam	1649	308	211	2168
---------------	------	-----	-----	------

Ceza infaz kurumlarında bulunan çocukların %3,9'u okuma yazma bilmemektedir. Okuma yazma bilen ancak herhangi bir okuldan mezun olmayan çocukların oranı ise %10,6'dır. Toplamda bu çocukların %14,5'lik önemli bir kısmı temel hakları olan eğitim hakkından mahrum kalmış ve düzenli bir eğitim almamıştır. Tabloya bakıldığında cezaevlerinde bulunan çocukların %36,6'sının ilköğretim mezunu olduğu görülmektedir. Ortaokul mezunu çocuk oranı %17,5'tir. Lise mezunlarının oranı ise 3,8'dir. Bunların yanında bir de eğitim durumu bilinmeyen bir grup vardır. Bu grup da cezaevlerinde bulunan çocukların % 3,45'ini oluşturmaktadır.

2.2.3. Çocuk Ceza Adalet Sistemine İlişkin Uluslar Arası Düzenlemeler

Birleşmiş Milletler 1990 yılında çocuk suçluluğunun önlenmesine ilişkin yönlendirici ilkelerini ilan etmiştir. 1989 yılında Riyad'da gerçekleşen Çocuk Suçluluğu Uzmanları Uluslararası Toplantısında yapılan çalışmalar bu ilkelere kaynaklık etmiştir. Birleşmiş Milletler üye devletlere, kapsamlı suç önleme planlarında, bu İlkeleri ulusal yasalarına, politikalarına ve uygulamalarına yansıtmaları; bu İlkeleri, politikaları belirleyenler, çocuk ceza adaleti sisteminde çalışanlar, eğitimciler, kitle iletişim araçları, uygulayıcılar ve akademisyenler dahil olmak üzere en geniş kesime tanıtılmaları çağrısında bulunur. Ancak hukuki olarak Riyad İlkelerinin ülkeleri bağlayıcılığı yoktur. Temel ilkeleri ise şunlardır: Çocuk suçluluğunun önlenmesi suçun önlenmesinin özlü bir ögesidir. Çocuk suçluluğunun önlenmesi çabalarının ürünlerini vermesi için, tüm toplumca, ergenlik çağındakilerin, kişilikleri göz önüne alınarak yetişen körpe çocukluklarından itibaren coşkularını, yaşama sevinçlerini dışa vurmaları hoş görülerek ve desteklenerek uyum içinde gelişmelerinin sağlanması gerekir. Yönlendirici ilkelerin yorumları sonrasında çocuğa yönelik bir yönelim kalıbının kabulü isabetli olur. Gençler; toplumda etkin bir taraf rolü üstlenmelidirler. Toplumsallaştırma ve denetim önlemlerinin basit nesnelere olarak görülmemelidirler. Yönlendirici ilkeleri uygulamaya geçirmek için tüm önleme programı ulusal adalet sistemlerine, uygun olarak, küçük çocuklardan başlayarak gençlerin esenliğine yönelik olmalıdır. Yeni suçluluk önleme politikalarının kabulünün zorunluluğu ve önemini teslim

etmek kadar, çocuğun yetişmesine ağır olumsuz bir etkiye neden olmayacak ve başkası için bir zarar taşımayan bir davranışı suçlama ve cezalandırmadan kaçınılmasını hedefleyen önlemlerin sistemli olarak incelenmesi ve işlenmesi de gerekmektedir. Çocuk suçluluğunu önlemede yerel topluluk hizmet ve programlarının özellikle klasik tipte hiçbir hizmetin bulunmadığı yerlerde işlerlik kazanması ve toplumsal denetimin klasik çarelerine en son çare olarak başvurulması uygun olur.

Riyad İlkeleri çocuğun toplumsallaşma sürecinde ailenin önemi, devletin görevleri ve alması gereken tedbirlere vurgu yapar. Eğitimin önemi ve gerekliliği; ailenin, devletin ve yerel toplum örgütlerinin bu konudaki işbirliğinin gerekliliğinin üzerinde durur. Çocuk ceza adalet sisteminde yapılması gereken düzenlemeler hakkında tavsiyelerde bulunur. Bunlardan bazıları şöyledir: Hükümetler tüm gençlerin haklarını ve esenliklerini geliştirmeyi ve korumayı hedefleyen yasalar ve yönetmelikler kabul etmeli ve uygulamalıdır. Gençlerin kötü muamele ve istismara maruz kalmalarını ve suç işlemede kullanılmalarını yasaklayacak yasal düzenlemeleri kabul etmeli ve uygulamalıdır. Hiçbir çocuk ya da genç, evde, okulda ya da başka yerlerde sert ve aşağılayıcı ceza ve ıslah tedbirlerinin konusu olmamalıdır. Çocukların ve gençlerin her tür silaha ulaşmasını kısıtlamayı ve denetim altına almayı öngören yasal metinlerin kabul ve uygulamasının öngörülmesi gerekir. Gençlerin daha sonradan suça, lekeli ve ezik bir yaşama itilmelerini önlemek için bir yetişkin tarafından işlendiğinde suç niteliğinde kabul edilmeyen ya da ceza konusu olmayan fiiller bir genç tarafından işlenirse yaptırımı bağlanmamasını öngören yasal metinler kabul edilmelidir. Gençlerin statüsünün, haklarının ve yararlarının korunup korunmadığını ilgililerin özgüledikleri hizmetlere kusursuz olarak sevk edilip edilmediklerini denetleyecek bir aracı memuriyet ya da benzeri işlevlerle görevlendirilmiş bir organ oluşturulması öngörülmelidir. Görevli organların kadın-erkek tüm personeline yasa ve diğer yetkili organlarına uyma ve saygı anlayışını gençlerin özel gereksinimlerine yanıt vermeyi bilmeleri ve gençleri yargı sistemi dışına taşıramıyacak hedefleyen olanak ve programları tanımaları ve olabildiğince kullanmaları için gerekli formasyon verilmelidir. Çocukları ve gençleri uyuşturucu kullanımı ve alış verişine karşı korumayı öngören yasal düzenlemelerin kesinlikle kabulü ve uygulanması gerekir.

I. Birleşmiş Milletler Suçu Önleme ve Suçlulara İlişkin Muamele kongresinde, dünya çapında tutuklu ve hükümlülerin ceza infaz kurumlarındaki fiziki koşullarının ve haklarının tanımlandığı prosedür “Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (SMRTP)” 30 Ağustos 1955 yılında Cenevre’de kabul edilmiştir. Bu prosedürün hukuki olarak ülkeleri

bağlayıcılığı yoktur, tavsiye niteliğindedir. Prosedürde tutuklu/hükümlülerin koğuşlara yerleşimi, kişisel temizlikleri, sağlık ve spor servislerinden yararlanma, dış dünya ile iletişimleri, din, kitaplar, disiplin ve cezalandırma, bilgi edinme, vs. gibi hakları ve koşulları, bunun yanında ceza evinde bulunan personelin niteliği ve alana ilişkin eğitim düzeyi standardize edilmiştir.

Özgürlüğünden yoksun bırakılmış çocukların korunmasına ilişkin Birleşmiş Milletler Kuralları (Havana Kuralları) yukarıda bahsi geçen standart kurallar; Çocuk Haklarına Dair Sözleşme; İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi; Herkesin İşkenceye ve Diğer Zalimce, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezaya Karşı Korunmasına Dair Bildirgesini göz önünde bulundurarak 1988 yılında kabul edilmiştir. Havana Kurallarına göre bir çocuğun belirli bir kuruma yerleştirilmesi her durumda en son ve en kısa süre için başvurulacak bir yöntem olmalıdır. Özgürlüğünden yoksun bırakılan çocukların, güçsüz ve savunmasız durumları nedeniyle özel bakıma ve korumaya gereksinimleri vardır, haklarının ve esenliklerinin özgürlüklerinden yoksun bırakıldıkları süre içinde ve sonrasında güvence altına alınması gereklidir. Çocuk ceza adaleti sistemi, çocukların haklarının ve güvenliğinin lehinde davranır ve onların fiziksel ve ruhsal sağlıklarına destek olur. Bu Kurallar, ırk, renk, cinsiyet, yaş, dil, din, milliyet, siyasal veya başka bir fikir, kültürel inanç veya uygulama, mülkiyet, doğum veya aile statüsü, etnik veya toplumsal köken ve özgürlük gibi sebeple ayrımcılık yapılmaksızın, tarafsızlıkla uygulanır. Çocukların dinî ve kültürel inançlarına, bunları uygulamalarına ve manevî değerlerine saygı gösterilir.

Çocuk ceza adalet sistemine ilişkin en kapsamlı kurallar Beijing Kuralları'dır. Beijing Kuralları çocuk ceza adalet sisteminin uygulanması hakkındaki asgari standartları içerir ve Birleşmiş Milletler tarafından 29 Kasım 1985 yılında kabul edilmiştir. Kurallarda bir çocuğun gözaltına alınmasından itibaren ilerleyen süreçte dikkat edilmesi gereken hususlar üzerinde durulmuştur. Tutuklu yargılanan çocuğun yetişkinlerden ayrı bir bölüme yerleştirilmesini ve yaşının, cinsiyetinin ve kişiliğinin gerektirdiği bütün sosyal, kültürel, eğitim, psikolojik ve tıbbî yardım ve bakımlardan yararlandırılmasını gerekli görmektedir.

Beijing Kurallarına göre kuruma yetiştirilen çocuğun eğitim ve ıslahının amacı sadece cezalandırmak değil, onun toplumda yapıcı ve üretici bir rol alabilmesini temin ve bunu gerçekleştirmek için de bakım, koruma, kültürel ve meslekî yetenekler elde edebilmesi için yardım etmek olmalıdır. Ceza adaleti sisteminde daima çocuğun iyileştirilmesi ön plana

alınmalıdır ve çocuk suçlulara gösterilecek tepki hem suçun hem de suçlunun içinde bulunduğu koşullarla orantılı olmalıdır. Kuruma yetiştirilen çocuğun eğitim ve ıslahının amacı, onun toplumda yapıcı ve üretici bir rol alabilmesini temin ve bunu gerçekleştirmek için de bakım, koruma, kültürel ve meslekî yetenekler elde edebilmesi için yardım etmek olmalıdır. Kurumlarda çocuklara sosyal, kültürel, meslekî, psikolojik, tıbbî ve bedensel olmak üzere yaşlarının, cinsiyetlerinin ve kişiliklerinin gerektirdiği ve tamamen iyileşmeleri amacına yönelik yardım sağlanmalıdır. Çocuklar yetişkinlerden ayrı kurumlarda yahut yetişkinleri de barındıran kurumların ayrı bölümlerinde tutulmalıdır. Çocuk kız suçlulara tutuldukları kurumlarda kişisel ihtiyaçları ve sorunları ile mütenasip ihtimam gösterilmelidir. Kızlara hiçbir surette çocuk erkek suçlulara gösterilenden daha az bakım, koruma ve yardım sağlanmamalıdır. Kuruma kapatılmış çocukların, çıkarları ve iyiliği için ebeveynlerinin veya yasal temsilcilerinin ziyaret hakkı bulunmalıdır. Çocuğun gerekli eğitimi almaksızın kurumu terk etmesine meydan verilmemesi ve düzgün bir akademik veya meslekî eğitim alabilmesi için Bakanlıklar veya müesseseler arası işbirliği teşvik edilmelidir.

2.2.4. Çeşitli Ülkelerde Çocuk-Genç Ceza İnfaz Kurumları

İngiltere, Amerika ve İsrail’de devlet tarafından idare edilen yetişkin ve çocuk ceza infaz kurumlarının yanında özel kurumların yönetiminde olan ceza evleri de vardır. Özel ceza evleri devlet ile yapılan anlaşmalar sonucu kar amaçlı ve kar amacı gütmeyen kurulumlar (Bayer&Pozen, 2004).

İngiltere’de özel cezaevleri 1990’lı yıllarda kurulmaya başlanmıştır. Özel ceza evlerinin teftişi devlet ceza evlerinde olduğu gibi Kraliyet Ceza Evlerini Denetleme Kurulu tarafından yapılmaktadır (hmprisonservice.gov.uk, 2011).

Amerika’daki ceza infaz kurumlarının sistemi farklı bileşenlerden oluşmaktadır. Bazı çocuk ceza infaz kurumları yetişkin ceza evlerine benzerken, bazıları daha çok “ev” gibi görünmektedir. Özel ceza evleri, yetişkin ceza evlerinin aksine, çocuk suçlular için önemli rol oynamaktadır. Amerika’daki çocuk ceza infaz kurumları düşük, orta- düşük, orta- yüksek ve yüksek güvenli olmak üzere kategorilendirilmiştir. Düşük güvenli ceza evlerinde, güvenlik seviyesi asgari düzeyde tutulmuştur. Çocuklar koğuşlara yerleştirilmiştir. Burada silah ve şiddet içermeyen suçlardan hüküm giymiş, kısa süreli ceza almış çocuklar bulunur. Ayrıca çocuklar çalışmak için ceza evinden dışarıya çıkıp akşamları dönebilirler. Orta- düşük güvenli ceza evlerinde güvenlik seviyesi orta derecededir. Çocuklar koğuşlara

yerleştirilmiştir. Orta düzeyde tehlikeli suçlara karışmış çocuklar bulunur. Kriminal geçmişleri çok kısadır. Orta- yüksek güvenli keza infaz kurumunda güvenlik seviyesi daha yüksek derecededir. Yerleştirme hücrelere yapılır. Çocukların hüküm giydikleri suçlar daha tehlikelidir ve kriminal geçmişleri daha uzundur. Yüksek güvenli keza çocuk ceza infaz kurumları çok sıkı güvenlik tedbirleri ile donatılmıştır. Yerleştirme hücrelere yapılır. Buradaki hükümlüler silah veya şiddet içerikli suçlardan dolayı mahkum edilmiştir. Hükümlüler daha sıkı gözetim ve güvenlik tedbirine tabi tutulurlar. Bunların yanında bir de ceza infaz kurumuna yeni gelenler için ayrı bir bölüm bulunmaktadır. Burada hükümlülerle görüşmeler ve testler yapılır. Değerlendirme formları hükümlünün ceza evindeki programına temel oluşturur (in.gov, 2011).

2.3. Psikolojik Travma

Amerikan Psikoloji Birliği (2010) travmayı; kaza, tecavüz veya doğal afet gibi korkunç bir olaya verilen duygusal tepki olarak tanımlamıştır. Olaydan hemen sonra görülen şok ve inkâr tipiktir. Uzun vadede ise beklenmeyen duygular, flashbackler, zorlayıcı ilişkiler ve baş ağrısı, bulantı gibi fiziksel semptomlar ortaya çıkar. Travma sonrası verilen tepkiler aslında “anormal duruma verilen normal tepkilerdir”.

Travmatik etki yaratabileceği kabul edilen durumlar kişinin yaşamını veya beden bütünlüğünü tehdit eden her türlü durum olarak nitelenirken, bu süreçlerin sadece kişiye yönelik olması gerekmeyip, başkasının yaşadığı bu tür bir olaya tanık olmak da travmatik etki kabul edilir. Travmatik olaya yanıt yoğun korku ve dehşet duygusunu içermelidir (Şuer, 2005). Travma kişinin çaresizlik ve korkunun en uç noktalarıyla yüz yüze gelmesine yol açar. Tehdide karşı uygun cevap verilemediğinde travmatizasyon ortaya çıkar (Gölge, 2005).

Psikolojik travma fiziksel ve psikolojik tehdit içeren bir olgudur. Travma iki yolla oluşur; insan eliyle ve doğal yollarla. Doğal yollarla oluşan travmalara deprem, sel, v.b. örnekler verilebilir. İnsan eliyle oluşan travmalar ise ikiye ayrılır: kaza ile olanlar ve bilerek ve amaçlı olarak yapılanlar. Kaza ile olan travmalara örnek; trafik, uçak ve tren kazaları ve nükleer kazalardır. Bilerek ve amaçlı olarak yapılan travmalara savaşlar, soykırımlar, katliamlar, taciz, tecavüz, işkence ve terör olayları örnek verilebilir.

Her bireyin genetik özellikleri, fiziksel yapısı, psikolojik geçmişi ve o durum için motivasyonu, belirli stresörlerle baş etme düzenekleri farklıdır. Bu nedenle TSSB yaygınlığı

farklılık göstermektedir. TSSB, daha çok genç erişkin, bekar, boşanmış, dul, ekonomik yönden zayıf ya da sosyal yönden izole kişilerde görülmektedir. Risk altındaki kişilerde (savaş, çatışma, cinayet ya da doğal afet yaşama gibi) oran %58'e kadar çıkabilmektedir. İnsanların neden olduğu travmaların, doğal felaketlerden daha fazla TSSB oluşturduğu bilinmektedir (Özgen&Aydın, 1999).

Greenwald'a (2007) göre her üzücü olay travmatik etki yaratmaz. Olayı travmatik etki sahibi yapan en büyük faktör hiç şüphesiz ne kadar kötü olduğudur. Maruz kalınan travmanın şiddetini birkaç faktör belirler. Bunlar;

- Olayın Şiddeti: Bazı olaylar açıkça diğerlerinden daha kötüdür. Örneğin kişiyi haftalarca hastanede kalmasını gerektirecek kadar ciddi şekilde yaralayan bir trafik kazası, küçük sıyrıklarla atlatılan küçük bir kazadan açıkça daha şiddetlidir. Beklenen ise şiddetli olayın travma sonrası stres oluşturma ihtimalinin çok daha yüksek olmasıdır.
- Olayın Yakınlığı: Bazı olaylar kişinin kendisinin başına ya da kişinin önem verdiği birisinin başına gelir. Aynı olay yabancı birisinin başına gelse etkilenmeyecek olan bu kişi, olay bir yakının başına geldiğinde çok etkilenebilir. Çocuklar ebeveynleri ya da bir yakınları mağdur olduğunda veya zarar gördüğünde, bunu kişisel bir durum gibi algılayabilirler. Örneğin; on yaşındaki bir çocuğun sınıf arkadaşı okul gezisinde boğularak ölür. Arkadaşının boğulmasında kendisinin bir suçu olmamasına rağmen, ona karşı arkadaşça davranmadığı için kızın ölümünden dolayı kendisini suçlar. Başka bir örnek de, dokuz yaşında bir kız çocuğunun en iyi arkadaşının babası kanserden ölmüştür. Bunun üzerinde çocukta kendi ebeveynlerinin de kanserden ölebileceği korkusu başlamıştır.
- Olayın Kişisel Etkisi: Bu madde çoğu kez gözden kaçırılan ancak maruz kalınan olayın şiddetini etkileyen kritik bir unsurdur. Aynı özelliklere sahip iki bombanın düştüğünü hayal edin. Biri patlıyor ve yerde bir krater oluşturuyor. Diğeri de başka bir yere düşüyor ve o da benzer bir krater oluşturuyor, ama sonra yakındaki bazı binalar kraterin içine düşüyor. Her iki bomba da aynı kuvvette olmasına rağmen ikinci bombanın etkisi daha büyük olmuştur. Yaşam tecrübeleri de bu örnekle benzerdir. Travmatik bir olay tek bir kötü andan daha

fazlasıdır .Örneğin yaşanan bir trafik kazasından sonra arabayı kullanan sürücü uzun bir süre, belki bir daha hiç araba kullanamayabilir. Çünkü direksiyon başına oturduğunda kaza anını ve o an yaşadığı olumsuz duyguları ve acıları yeniden hissedebilir. Başka bir örnek de, akşam evine doğru yürüyen genç kız sokakta saldırıya uğrar ve daha sonra hava karardıktan sonra tek başına dışarıya çıkamaz.

- Olay Sonrası Etki (ör: yaşam biçiminde aksama)

2.3.1. Travma Sonrası Görülebilen Semptomlar

Travmatik olaylar çoğunlukla yoğun korku, dehşet, çaresizlik, fiziksel stres tepkileri doğurur. Örneğin; kalbin hızlı çarpması, aşırı irkilmeler, mide salgılarında artış, titreme vb. bu tür olayların etkileri olayların sona ermesi ile birlikte ortadan kalkmayabilir. Tersine travmatik olaylar, çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin kendilerine, çevrelerine bakış biçimlerini değiştiren derin ve etkili deneyimlerdir (Dizer, 2008). Yaşanan olay travmatik etki oluşturduğunda kişide üç önemli belirti görülür; aşırı uyarılmışlık, olayı yeniden yaşama ve kaçınma davranışı (DSM IV-TR, 2000). Aşırı uyarılmışlık; travmatik olay öncesine göre kişinin daha gergin, sinirli, çabuk öfkelenir hale gelmesi; uykuya dalmada problem ve aşırı irkilmeler yaşaması durumudur. Olayı yeniden yaşama; travmatik deneyimin flaşbeklerle sık sık yeniden yaşanmış gibi hissedilmesi, kişinin rüyalarında olayı tekrar tekrar görmesi durumudur. Travmatik olaydan sonra kaçınma davranışı gösteren birey, kendisine travmatik olayı anımsatacak herhangi bir şeyden kaçınır. Bu bazen bir görüntü, ses, koku ya da bir eşya veya bir kişi olabilir. Bu durumda kişide dış dünyadan uzaklaşma görülebilir.

Amerikan Psikoloji Birliği (2011), travmatik olaya maruz kalmış çocuklar ve yetişkinlerin benzer reaksiyonlar gösterdiğini bildirmiştir. Bunlar;

- Yeni korkular geliştirme
- (özellikle küçük çocuklarda) Ayrılık anksiyetesi
- Uyku bozukluğu, kâbuslar
- Üzüntü
- Günlük aktivitelere olan ilginin kaybı

- Konsantrasyonun azalması
- Okul başarısında düşme
- Öfke
- Somatik şikâyetler
- İrritabilite

Moroz'a (2005) göre, şiddetli psikolojik travma vücudun nöroendokrin sisteminde bozulmaya sebep olur. Yoğun stres sempatik sistemi aktive eden ve parasempatik sinir sistemini baskılayan savaş ya da kaç tepkisini tetikler. Savaş ya da kaç tepkisi merkezi sinir sistemindeki kortizol seviyesini artırır, bu da kişiye hayatta kalabilmek için harekette bulunma imkanı sağlar. Ama bu durum çok yoğun yaşanırsa beyin gelişiminde değişikliğe ve beyin hücrelerinde yıkıma sebep olur. Erden& Gürdil (2009), travma nedeniyle normal gelişim seyirleri kesintiye uğrayan ve güvensizlik ortamı içerisinde yetişen çocukların yetişkinlik dönemlerinin de risk altında olduğunu; süregiden travmatik yaşantılar içinde büyüyen çocuklardan ileride psiko-sosyal açıdan sağlıklı birer yetişkin olmalarının beklenemeyeceğini savunur.

Travmatize insanların psikolojik bozukluk semptomları hem dile getirilemez sırrın varlığına dikkat çeker hem de dikkati ondan uzaklaştırır. Travmatize insanlarda bu şekilde duygusal uyuşukluk ve olayı yeniden yaşama arasında gidip gelme çok görülür. Dehşetengiz olaya ilişkin bilgi dönem dönem kamusal farkındalığa sokulabilir ama nadiren uzun süreli olur. İnkâr, bastırma ve çözülme, bireysel olduğu kadar sosyal düzeyde de iş görür (Herman, 2007). Greenwald'a göre (2007) travmaya maruz kalmış kişi bir duvar örebilir ve anılarını duvarın arkasına atabilir. Ancak örülen duvar sayesinde kişi rahatlasa da aslında problemler hala varlığını sürdürmektedir. Anılar hala tazedir ve sindirilene kadar gücünü korur. Travma sonrası stres tepkileri gösteren birçok insan yaşadığı olayı daha dün olmuş gibi anlatır ve acısı hala taptazedir.

Travmatik deneyim bir asimilasyon ya da disimilasyon sürecinden geçer. Örneğin tecavüze uğrayan birey "dünya güvenilir bir yer değilmiş, insanların başlarına durup dururken kötü şeyler gelebilirmiş. Demek ki bütün bildiklerim yanlışmış, bugüne kadar hiçbir şeyi tam öğrenememişim" biçiminde düşünebilir ya da bilgiyi çarpıtarak yaşanan deneyimi mevcut

şemaları içine oturtarak” ben yanlış zamanda yanlış yerden geçmeseydim bunlar da başıma gelmezdi” biçiminde düşünerek şemalarını değiştirmek yerine bilgiyi şemalarına göre asimile ederek kendini suçlayabilir. O halde en az travmanın kendisi kadar önemli olan travmanın nasıl algılandığıdır (Başoğlu, 1992).

2.3.2. Psikolojik Travma Tanımının Tarihçesi

Travmatik olaya maruz kalan kişi çok ciddi psikolojik ve psikosomatik tepkiler gösterebilir. Öyle ki aniden ortaya çıkabilen, şiddeti değişebilen bu tepkiler, kişinin gündelik yaşantısını sekteye uğratar ve problemler baş göstermeye başlar. Kişinin etrafındaki insanlar ondaki bu değişikliği fark eder, ancak değişikliğin sebebini çoğu kez anlamazlar. Bunun üzerine ise travmaya maruz kalmış kişinin insanlarla ilişkisi bozulur. Mağdur, baş etmekte zorlandığı duygu, düşünce ve anılarla boğuşurken, sosyal desteğin azalması onun kendisini daha da güçsüz hissetmesine yol açabilir. Bazen mağdura verilen sosyal destek azalmaz, hatta artabilir de. Ancak mağdur bu desteği yeterli bulmayabilir veya destekten yeterli gücü alamayabilir. Çeşitli sebeplerden dolayı, travmatize olmuş kişi travmanın etkilerini artarak hissedebilir. Böyle bir durumda ise psikolojik rahatsızlıklar baş gösterir. Travmanın psikolojik rahatsızlıklara sebep olduğu ve travma sonrası gösterilen stres tepkilerinin ayrı bir başlık altında toplanarak ele alınması çabucak olmamıştır. Özellikle birinci ve ikinci dünya savaşlarından sonra bu konu üzerine düşünülmüştür. Savaştan dönen askerlerin gösterdikleri birçok psikolojik ve fiziksel semptomlar konunun önemini vurgulamıştır.

İlk başta ruhsal sarsıntı semptomları fiziksel bir nedene atfedilmiştir. İlk vakaların bazılarını muayene eden İngiliz psikolog Charles Myers, gördüğü semptomları patlayan bombaların sarsıcı etkisine atfetmiş ve sinir bozukluğuyla sonuçlanan “bomba şoku” demiştir (aktaran, Herman, 2007). Travmaya verilen tepkilerin şarapnel parçalarının beyinde yarattığı hasarların sonucu olduğu da düşünülmüştür. Ancak patlamalara maruz kalmayan askerlerin de travma sonrasında benzer tepkiler göstermesinin bu kuramın geçerliliğini ortadan kaldırdığı görülmüştür (Dürü, 2006).

İkinci dünya savaşının gelip çatmasıyla muharebe nevrozuna tıbbi ilgi yeniden canlanmıştır. Hızlı, etkili bir tedavi bulma umuduyla askeri psikiyatrlar muharebe stres reaksiyonu üzerindeki damgayı silmeye çalışmışlardır. Herhangi bir insanın ateş altında ruhsal sarsıntı geçirebileceği ve maruz kalınan çatışmanın şiddetiyle doğrudan orantılı bir şekilde psikiyatrik zayıflığın beklenebileceği ilk kez kabul edilmiştir. Ancak muharebenin uzun süreli

psikolojik etkilerinin sistematik, geniş kapsamlı araştırılmasına Vietnam Savaşı sonrasına kadar girişilmemiştir. Bu kez çalışma için motivasyon askeri ya da tıbbi kurumlardan değil, savaştan soğumuş askerlerin örgütlü çabalarından gelmiştir. Savaş karşıtı hareketin ahlaki meşruiyeti ve inanılmayan bir savaşta yenilmenin ulusal deneyimi, psikolojik travmanın savaşın kalıcı ve kaçınılmaz mirası olarak kabul edilmesini mümkün kılmıştır (Herman, 2007).

Birinci Dünya Savaşına kadar psikiyatrlar tanı koymakla ilgilendikleri halde, sistematik sınıflandırmayla ilgilenmemişlerdir. İlk resmi hastalıkları sınıflandırma sistemi ruh sağlığı hastanelerinde veri toplama ihtiyacı ile birlikte 1918 yılında yapılmıştır (Grob, 1991). Ulusal ruh sağlığı komitesi yeni sınıflama ve istatistiksel sistemi ülkedeki hastanelere sunmuş, ilerleyen yıllarda da “Hastanelerin Kullanımı İçin Ruhsal Hastalıkların İstatistiksel El Kitabı” basılmıştır. Zamanla bu isim değişmiş, “Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM)- Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı” adını almış ve ilk baskısı 1952 yılında yapılmıştır (DSM-I, 1952). Sonraki yıllarda DSM- I geliştirilmiş, son olarak DSM'nin 4. Versiyonu revize edilmiş ve 2000 yılında kullanıma sunulmuştur.

Travma sonrası stres bozukluğu DSM III' de tanımlanmadan önce, DSM I'de “Büyük Stres Reaksiyonu” tanısı yer almış ve kriterler belirtilmeden “normal bir kişinin” ağır bir travmaya olan tepkisi olarak tanımlanmıştır. DSM II' de ise travma sonrası stres tanısı yer almamıştır (Marshall&Spitzer&Liebowitz. 1999). DSM III, Amerika'da Vietnam savaşı sonrasında savaş travmasına maruz kalmış genç erkeklerden oluşan başka bir grup daha ortaya çıkmışken hazırlanmıştır. DSM II'nin resmi tanı el kitabı olduğu dönemde, askeri psikiyatrlar ve gazi bakım evleri psikiyatrları bu insanlara resmi tanı koyamamışlardır. Nancy C. Andreasen DSM III' ün çalışma grubu üyelerinden biri olarak bu problem için görevlendirilmiştir. Faal bir grup taraftar, el kitabında “Post- Vietnam Sendromu” tanısının yer alması için kulis yapmıştır. Burada amaç ve fikir doğru, ancak isim yanlıştır. Nancy C. Andreasen sendromun uzun geçmişine ve bu durumun travmatize olmuş sivillerde de sıklıkla görüldüğüne işaret etmiştir (Andreasen, 2004). Sendrom "Travma Sonrası Stres Bozukluğu" adı altında DSM-III'te (APA 1980) tanımlanmıştır. Bu tanı sınıfı, DSM'nin daha sonraki tüm uyarlamalarında da yer almış, ancak travmatik olayın tanımı ve tanı ölçütleri bu uyarlamalarda çeşitli değişikliklere uğramıştır. DSM III'e göre travma kavramı, olağan insan yaşantısının dışında olan ve bireyde stres tepkileri yaratan olayları tanımlar. DSM III-R'de (APA 1987) bu tanım daha kapsamlı olarak yer almıştır: "Kişinin kendisi, ailesi ya da

yakınlarının fiziksel bütünlüğüne ya da yaşamına yönelik ciddi bir tehdidin olması, evinin ya da içinde bulunduğu toplumun aniden hasar görmesi, bir başka kişinin ciddi biçimde yaralanmasına ya da ölümüne tanık olmak gibi normal insan yaşantısının dışında olan ve herkeste fark edilir düzeyde stres yaratan, şiddeti yüksek, beklenmedik olaylar."(Yılmaz, 2007).

Travma sonrası yaşanan stres kimi zaman Travma Sonrası Stres Bozukluğu'na (TSSB) dönüşebilir (Pynoos, Steinberg, & Wraith, 1995; Cahill& Foa, 2007). . Travmatik bir olay iki durumda da TSSB'ye yol açabilir; (1) Kişinin dünyanın tamamıyla güvenli bir yer olduğu ve kendisinin tamamıyla güçlü ve yeterli olduğuyla ilgili katı algısının yanlışlanması; (2) Kişinin dünyanın tamamıyla tehlikeli kendisinin de güçsüz ve yetersiz olduğuyla ilgili daha önceden var olan algısının onaylanması (Moser ve ark, 2007). Bunun yanında günlük deneyimlerini, travma ile ilişkili olan düşüncelerden, uyarılardan ve aktivitelerden kaçınarak sınırlayan travma mağdurları, negatif post travmatik düşünceleri yanlışlayacak bilgileri edinmede başarısız olurlar, bu şekilde kronik TSSB geliştirirler (Cahill& Foa, 2007).

DSM IV tanı kitabına göre Travma Sonrası Stres Bozukluğu'nun tanı kriterleri şunlardır;

A. Aşağıdakilerden her ikisinin de bulunduğu bir biçimde kişi travmatik bir olayla karşılaşmıştır.

1. Kişi gerçek bir ölüm ya da ölüm tehdidi, ağır bir yaralanma ya da kendisinin ya da başkalarının fiziksel bütünlüğüne bir tehdit olayını yaşamış, böyle bir olaya tanık olmuş ya da böyle bir olayla karşı karşıya gelmiştir.

2. Kişinin tepkileri arasında aşırı korku, çaresizlik ya da dehşete düşme vardır.

B. Travmatik olay aşağıdakilerden biri (ya da daha fazlası) yoluyla sürekli olarak yeniden yaşanır.

1. Olayın, elde olmadan tekrar tekrar anımsanan sıkıntı veren anıları; bunların arasında düşlemler, düşünceler ya da algılar vardır.

2. Olayı, sık sık, sıkıntı veren bir biçimde rüyada görme.

3. Travmatik olay sanki yeniden oluyormuş gibi davranma ya da hissetme (uyanmak üzereyken ya da sarhoşken ortaya çıkıyor olsa bile, o yaşantıyı yeniden yaşıyor gibi olma duygusunu, illüzyonları, halüsinasyonları ve disosyatif “flashback” epizodlarını kapsar).

4. Travmatik olayın bir yönünü çağrıştıran ya da andıran iç ya da dış olaylara karşılama üzerine yoğun bir psikolojik sıkıntı duyma.

5. Travmatik olayın bir yönünü çağrıştıran ya da andıran iç ya da dış olaylarla karşılama üzerine fizyolojik tepki gösterme.

C. Aşağıdakilerden üçünün (ya da daha fazlasının) bulunması ile belirli, travmaya eşlik etmiş olan uyarılardan sürekli kaçınma ve genel tepki gösterme düzeyinde azalma (travmadan önce olmayan).

1. Travmaya eşlik etmiş olan düşünce, duygu ya da konuşmalardan kaçınma çabaları.

2. Travma ile ilgili anıları uyandıran etkinlikler, yerler ya da kişilerden uzak durma çabaları.

3. Travmanın önemli bir yönünü anımsayamama.

4. Önemli etkinliklere karşı ilginin ya da bunlara katılımın belirgin olarak azalması.

5. İnsanlardan uzaklaşma ya da insanlara yabancılaştığı duyguları.

6. Duygulanımda kısıtlılık (örn. Sevme duygusunu yaşayamama).

7. Bir geleceği kalmadığı duygusunu taşıma (örn. Bir mesleği, evliliği, çocukları ya da olağan bir yaşam süresi olacağı beklentisi içinde olmama).

D. Aşağıdakilerden ikisinin (ya da daha fazlasının) bulunması ile belirli, artmış uyarılmışlık semptomlarının sürekli olması.

1. Uykuya dalmakta ya da uykuyu sürdürmekte güçlük.

2. İrritabilite ya da öfke patlamaları.

3. Düşüncelerini belirli bir konu üzerinde yoğunlaştırmada güçlük çekme.

4. Hiper vijilans.

5. Aşırı irkilme tepkisi gösterme.

E. Bu bozukluk (B, C ve D Tanı Ölçütlerindeki semptomlar) 1 aydan daha uzun sürer.

F. Bu bozukluk, klinik açıdan belirgin bir sıkıntıya ya da toplumsal, mesleki alanlarda ya da işlevselliğin önemli diğer alanlarında bozulmaya neden olur.

Yukarıda da belirtildiği gibi, TSSB tanısı için bu semptomların bir aydan daha uzun sürmesi gerekmektedir. Ancak semptomlar daha kısa sürebilir. Böyle bir durumda kişinin verdiği stres tepkileri akut stres bozukluğu (ASB) olabilir. ASB'nin DSM IV tanı kriterleri aşağıdaki gibidir:

A. Aşağıdakilerden her ikisinin de bulunduğu bir biçimde kişi travmatik olayla karşılaşmıştır.

1. Kişi gerçek bir ölüm ya da ölüm tehditi, ağır bir yaralanma ya da kendisinin ya da başkalarının fizik bütünlüğüne bir tehdit olayını yaşamış, böyle bir olaya tanık olmuş ya da böyle bir olayla karşı karşıya gelmiştir.

2. Kişinin tepkileri arasında aşırı korku, çaresizlik ya da dehşete düşme vardır.

B. Sıkıntı doğuran olayı yaşarken ya da bu olayı yaşadktan sonra kişide aşağıdaki disosiyatif semptomlardan üçü ya da daha fazlası bulunur.

1. Öznel uyuşukluk, dalgınlık duyuları ya da duygusal tepkisizlik

2. Çevrede olup bitenlerin farkına varma düzeyinde azalma(örneğin afallama)

3. Derealizasyon

4. Depersonalizasyon

5. Disosiyatif amnezi

C. Travmatik olay şunlardan en az biri ile sürekli olarak yeniden yaşanır. Göz önüne tekrar tekrar gelen görüntüler, düşünceler, rüyalar, yanılsamalar, 'flashback epizodları', o

yaşantıyı yeniden yaşar gibi olma, ya da travmatik olayı anımsatan şeylerle karşılaşınca sıkıntı duyma.

D. Travma ile ilgili anıları uyandıran uyarlardan belirgin kaçınma(düşünceler, duygular, konuşmalar, etkinlikler, yerler, insanlar).

E. Belirgin anksiyete ya da artmış uyarılmışlık semptomları.

F. Bu bozukluk klinik açıdan belirgin bir sıkıntıya ya da toplumsal, mesleki alanlarda ya da işlevselliğin diğer önemli alanlarında bozulmaya neden olur.

G. Bu bozukluk en az 2 gün en fazla 4 hafta sürer ve travmatik olaydan sonraki 3 hafta içinde ortaya çıkar.

H. Bu bozukluk bir maddenin ya da genel tıbbi bir durumun doğrudan fizyolojik etkilerine bağlı değildir. Kısa psikotik bozukluk olarak açıklanamaz.

2.3.3. Suç Failinin Travması

Günümüzde suçluluğunun nedenleri ya da çocukları suça yöneltten etkenler üzerine yapılmış birçok çalışma vardır. Bu çalışmalar konuyu çeşitli açılardan açıklamaya çalışmıştır. Öter (2005), çocuk suçluluğunu açıklamaya çalışan teorilerin biyolojik, psikolojik ve sosyolojik olarak üç ana başlıkta incelenebileceğini bildirmiştir. Biyolojik teoriler daha çok suçluların fiziksel özellikleri üzerinde durmuş ve insanların dış görünüşlerine göre suça yatkınlığının ölçülebileceğini savunmuştur. Ancak günümüzde biyolojik görüşler rağbet görmemektedir.

Suçluluğu açıklamak için günümüzde sosyolojik ve psikolojik teorilere daha çok başvurulmaktadır. Bu teoriler insan davranışı üzerinde etkili olabilecek toplumsal, bireysel ve çevresel değişkenleri ele almaktadır. Bireyin yetiştiği ve bulunduğu toplumun ve ailenin yapısı; aile içi ilişkiler, sosyo- ekonomik durum, bireye karşı tutum; kişinin yetiştiği ve bulunduğu çevrenin sosyolojik ve fiziksel şartları- imkânları; bireyin geçmişi ve ruhsal durumu gibi başlıklar suç kavramı çerçevesinde birçok araştırmanın konusu olmuştur.

Sosyal öğrenme kuramına göre insan davranışı, bilişsel, çevresel ve davranışsal faktörler arasındaki etkileşim sonucu ortaya çıkmaktadır. İnsanların kendileri ve sosyal çevreleri, birbirlerinin belirleyicisidirler. Bu kuramın temel savlarından birine göre, insan

davranışı deneyimlerden olduğu kadar, gözlemlerden de etkilenmektedir. Ortamın kişiye sunduğu öğrenme olanakları, sürecinin önemli bir belirleyicisidir (Zimmerman&Schunk, 2003). Sosyal öğrenme kuramı kişinin yetiştiği ailenin ve çevrenin davranışı üzerinde ne kadar etkili olduğunun altını çizer. Kişinin sadece deneyimlerinin değil, gözlemlerinin, okuduklarının, tanık olduklarının da öğrenmede önemli birer kaynak olduğunu belirtir.

İstismar ve suç arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışan kuramlardan biri yukarıda bahsedilen “Sosyal Öğrenme Kuramı”dır. Bu kuramlardan bir diğeri de “Sosyal Kontrol Kuramı”dır. Kurama göre kişilerin suça ve şiddete doğal bir eğilimi vardır. Ancak bu eğilim sosyal bağlarla, sosyal ilişki düzenleri ile engellenir. Çocuğun bakımından sorumlu kişilerin yaptığı istismar bu bağların, ilişkilerin dağılmasına neden olur. Böylece çocuğu suçtan ya da şiddetten uzak tutacak mekanizmaların etkisi azalır. Bu da istismara uğrayan çocuğun suça karışması ve suçla ilişkili davranışlar göstermesi riskini artırır (Ulukol, 2009).

Araştırmacılar, suç davranışının ortaya çıkmasında etken olan sebeplerden birinin de bireyin gelişimsel dönemde yaşadığı travmatik deneyimler olabileceği üzerinde durmuştur. Yetişkin suçlularla yapılan çalışmalarda küçük yaşta kötü muameleye maruz kalma, istismara ve ihmale uğramanın suç davranışı ile ilişkili olduğu bulgulanmıştır. Topitzets ve arkadaşlarının (2011) yaptığı çalışmada, erkeklerde çocuk yaşta kötü muameleye maruz kalmanın suç davranışını etkilediği bulunmuştur. Sosyal öğrenme kuramında bahsedildiği üzere, sadece deneyimler değil gözlemler de insan davranışını etkilemektedir. Travmatik deneyimler de sadece kişinin başına geldiğinde değil, kişi olaya tanık olduğunda veya bir yakınının başına geldiğinde de psikolojik ya da somatik semptomlara yol açabilir. Edlesen’e (1999) göre, dolaylı olarak travmaya maruz kalmak ya da travmatik bir olaya tanık olmak da çok ciddi sonuçlara sebep olabilir.

Aile içi şiddet çocuğu direkt veya dolaylı yoldan travmatize edebilir. Şiddet çocuğa da aile bireylerinden herhangi birine de yönelik olabilir. Her iki durumda da travmatik etki hissetme olasılığı vardır. Karakoç’a (2009) göre, eşler arası şiddette gizlilik yoktur, çocuk her durumda bunu sezer ve şahit olur. Çocuğa yönelik şiddet ise sadece çocuğun fiziksel istismarını içermez, ihmal ve duygusal- fiziksel- cinsel istismarı da kapsar. Alyanak (2009), annenin ağır yaralanması ya da ölümüyle sonuçlanan ev içi şiddet çocuklar üzerinde tedavisi olanaksız ruhsal hasar bırakabileceğini bildirmiştir. Ailede şiddet ortamında çocuk istismarı riski de %77’lere varmaktadır. Anne karnında başlayan şiddet, çocuğun özgüven gelişimini ve

sağlıklı kişilerarası ilişkiler kurmasını zorlaştırır. Terzi (2007) yaptığı çalışmada çocuk suçluluğunun ortaya çıkmasında ailelerin özelliklerine bakıldığında, aile içi şiddetin olması ve ailenin ekonomik durumunun kötü olmasının etkili olduğunu bulgulamıştır.

Türkiye’de 839 lise öğrencisiyle yapılan çalışmada, öğrencilerin çocukluk döneminde yaşadıkları travmalara bakılmıştır. Travma belirten katılımcıların bir kısmı, birden fazla türde travmaya maruz kalabilmektedir. Bu çalışmada 547 katılımcı (%65,2) herhangi bir tür travmaya uğramadıklarını belirtmişlerdir. Buna karşın 172 katılımcı (%20,5) bir tür travmaya, 73 katılımcı (%8,7) iki tür travmaya ve 47 katılımcı (%5,6) farklı üç ya da daha çok travmaya maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir (Zoroğlu ve ark, 2001). Ireland ve Widom (1994) yaptıkları çalışmada, çocukluk döneminde kötü muameleye maruz kalmayı, bireylerin yetişkinlik döneminde alkol ve/veya madde kullanımıyla ilişkili suçlardan tutuklanmalarını yordayıcı bir etmen olarak bulgulamışlardır. 540 erkek hükümlü ile yapılan başka bir çalışmada ise, CTQ (Childhood Trauma Questionnaire) puanları ile BGHA (Brown-Goodwin Lifetime History of Agression) puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yoğun düzeyde çocukluk çağı travması bildiren hükümlülerin yaşam boyu saldırganlık puanlarının anlamlı oranda daha yüksek puanlar aldıkları bulunmuştur. Bunun yanı sıra BGHA puanlarıyla çocukluk çağı fiziksel ihmal; duygusal, fiziksel ve cinsel istismar arasında da pozitif ve anlamlı ilişki bulunmuştur. (Sarchipone ve ark, 2009). Saldırganlık şiddet içerir ve sonuç olarak zarar verici davranışlar ortaya çıkarır. Suçlularla yapılan bir çok çalışmada da travma ve saldırganlık ilişkisine sıklıkla bakılmıştır. Heide ve Solomon’un (2009) çalışmasında, cinayet işlemiş olan üç kız çocuğu incelenmiştir. Çocukluk döneminde kötü muameleye maruz kalmak, bu çalışmadaki üç kızın şiddet davranışında önemli bir faktör olmuştur. Güvensiz bağlanma ve kötü muamelenin diğer çeşitleri travmatik strese neden olmaktadır. Bu stres, sinir sistemi ve endokrin sistemde uzun vadede değişiklik oluşturmaktadır. Bu değişimler normal biyolojik ve psikolojik gelişime zarar vermektedir. Araştırmadaki her üç suçlunun ebeveynleri, suçlu gençlere çocuklukları boyunca şiddetli ihmal ve istismar davranışlarını devam ettirmişlerdir. Her bir suçlu, özellikle stres altındayken, kendisine ani duygusal tepkiler verdiren kronik TSSB geliştirmiştir. Mersky (2006) araştırmasında, çocukluk dönemindeki ihmalin de, fiziksel istismarın da suç davranışıyla ilişkili olduğunu bulgulamıştır. Özellikle yedi yaşından önce kötü muameleye maruz kalmanın birden fazla suç davranışıyla ilişkili olduğunu belirtmiştir.

Cinsel istismarın çocuk üzerindeki duygusal, sosyal ve davranışsal etkilerinden biri de suçlamadır (stigmatization). Cinsel istismar sırasında saldırgan tarafından ve olay ortaya çıktığında çocuğun yakınları tarafından çocuğa verilen suçlayıcı mesajlar, düşmanca davranışlar geliştirmesine ve suça yönelmesine neden olur (Finkelhor, 1979). 1979 – 1980 doğumlu 1539 çocuğun 24 yaşına kadar izlendiği “Chicago Longitudinal Study” verileri esas alınarak yapılan araştırmada 1404 çocuğun istismar ve ileri yaştaki suç öyküsü incelenmiştir. Bu çalışmada istismara uğrayan çocukların suçla ilişkili davranışları için ebeveyn eğitim düzeyi, ebeveynin işi, annenin yaşı (genç yaş), sosyal destek, okul ortamı, ailedeki çocuk sayısı ve tek ebeveyn risk etkeni olarak belirlenmiştir. Risk etkenine sahip çocukların şiddet kaydının daha fazla olduğu, risk sayısı arttıkça suç kaydının da arttığı gösterilmiştir (Ulukol, 2009). Strickland (2008), cinsel suç işleyen kadınların, cinsel suç işlememiş olan diğer kadın suçlulara göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde daha çok çocukluk çağı travması yaşadığını bulgulamıştır. İki grubun arasında duygusal istismar ve fiziksel ihmal alanlarında aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Cinsel suç işleyen kadınların diğer kadın suçlulara göre daha yoğun duygusal istismar ve fiziksel ihmale maruz kaldığı görülmektedir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırmada 2010 yılı Mart ayında T.C. Adalet Bakanlığı Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda bulunan, araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 200 tutuklu ile çalışılmıştır. Katılımcıların bir kısmı formları eksik veya yanlış doldurduğu için araştırmadan çıkarılmıştır. Sonuç olarak araştırmaya kaynaklık edebilecek 145 tane form kullanılmıştır. Veri toplama aşamasında iki tür form kullanılmıştır. Birincisi araştırmacı tarafından hazırlanan, katılımcılara isnat edildikleri suçun ve sosyo demografik bilgilerinin (yaş, öğrenim durumu, v.b.) sorulduğu bir form, ikincisi ise “National Center for Posttraumatic Stress Disorder” tarafından geliştirilen “Yaşam Olaylarını Kontrol Listesi (The Life Events Checklist)” adlı formdur. Bu formda insanlarda psikolojik travma etkisi oluşturabilecek, doğal yollarla veya insan eliyle meydana gelen, kişide psikolojik travmaya neden olabilecek olaylar (doğal afet, silahlı saldırı, tecavüz, v.b.) sorgulanmaktadır.

Uygulamanın başında araştırmacı araştırmanın konusu ile ilgili kısa bir açıklama yapmıştır. Formlar tutukluların koğuşlarında ve ders gördüğü sınıflarda dağıtılmış ve katılımcılar masa başında maddeleri cevaplamıştır. Yönerge formda yazılı olarak verilmenin yanında, sözel olarak da tekrarlanmıştır. Okuma- yazma bilmeyen katılımcılara araştırmacı yardımcı olmuştur. Formların dağıtılması ve doldurulması ortalama 15 dk. sürmüştür.

Yaşam Olaylarını Kontrol Listesi'nden (YOKL) elde edilen veriler, formu geliştiren kurum tarafından belirtildiği şekilde (“Benim başıma geldi” şikkına 1, diğer şıklara 0 puan verilerek) SPSS 17.0 programında kodlanmıştır. YOKL skoru, formdan elde edilen puanların basit toplamı ile hesaplanmıştır. Verilere ilişkin betimsel istatistiklerin yanı sıra, oluşturulan gruplar arasındaki farklar, t-testi, Mann Whitney-U testi, Kay-Kare testi ve Pearson Korelasyonu işlemleri ile SPSS 17.0 programında hesaplanmıştır.

4. BULGULAR

Araştırma sonunda elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir. Analizde betimleyici istatistik ve çapraz tablolar kullanılmıştır. Öncelikle katılımcıların demografik bilgilerini içeren veriler analiz edilmiştir. Daha sonra katılımcıların Yaşam Olayları Kontrol Listesi (YOKL)'ne verdiği cevaplar analiz edilmiştir. Bulgular aşağıda belirtilmiştir.

4.1. Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Bulgular

Tablo-I Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımları

Yaş	Frekans	Yüzde
13	1	0,7
14	8	5,5
15	8	5,5
16	38	26,2
17	87	60
18	3	2,1
Toplam	145	100

Tablo I'de görüldüğü gibi katılımcılar içinde en büyük payı 17 yaşındaki çocuklar almıştır. İkinci sırada ise 16 yaş grubu katılımcılar görülmektedir. Katılımcıların yaş ortalaması 16,45 bulunmuştur. Yaşlarını 18 olarak bildiren katılımcılar ise gerçekte 18, ancak nüfus kaydında daha küçük görünen çocuklardır.

Tablo-II Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımları

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde
Okuma-Yazma Yok	6	4,1
Okur-Yazar	6	4,1
İlköğretimde Okuyor	15	10,3
İlköğretim Terk	47	32,4
İlköğretim Mezunu	22	15,2
Lisede Okuyor	16	11
Lise Terk	31	21,4
Lise Mezunu	2	1,4
Toplam	145	100

Tablo II’de da görüldüğü üzere ilköğretim eğitimini yarıda bırakmış olanların sayısı çoğunluktadır. İlköğretimde okuyan % 10,3’lük dilimde öğrenimine devam ederken tutuklananlar ve sonradan eğitime başlayıp dışarıdan okuyanlar bulunmaktadır. Lise mezunu sayısı çok azken, liseden ayrılmış çocuk sayısı (31) oldukça fazladır. İlköğretimi bitirdikten sonra öğrenimine devam etmeyen ya da yarım bırakan çocukların oranı % 36,6’dır. En az ilköğretimden mezun olan çocukların oranı % 49,1 iken, ilköğretimden mezun olmamış ve daha az öğrenim görmüş çocukların oranı % 50,9’dur.

Tablo-III Katılımcıların Ebeveynlerinin Sağ-Ölü Olma ve Boşanmış Olup Olmama Durumlarına Göre Dağılımları

Anne-Baba	Frekans	Yüzde
Boşanmış-Ayrı Yaşıyor	16	11
Birlikte	104	71,7
Anne Ölü	7	4,8
Baba Ölü	18	12,4
Toplam	145	100

Tablo III'e göre katılımcıların %71,7'sinin ebeveyni birlikteliklerini sürdürmekte, %28,3'ünün ise ebeveyni ayrı veya biri vefat etmiştir. Ebeveyn kayıplarında ise baba kaybı ön plandadır.

Tablo-IV Katılımcıların Kardeş Sayısına Göre Dağılımları

Kardeş Sayısı	Frekans	Yüzde
1 (tek çocuk)	4	2,8
2	24	16,6
3	21	14,5

4	18	12,4
5	18	12,4
6	9	6,2
7	7	4,8
8	14	9,7
9	14	9,7
10	6	4,1
11	2	1,4
12	3	2,1
13	1	0,7
15	1	0,7
17	2	1,4
19	1	0,7
Toplam	145	100

Tablo IV’de görüldüğü gibi toplam iki kardeş olan tutuklu çocuklar %16,6 ile ilk sıradadır. Çocukların %66,1’inin kardeş sayısı dört ve üzeridir. Bu da tutuklu çocukların yarısından fazlasının kalabalık ailelerden geldiğini gösterir. Araştırmaya katılan tutuklu çocukların kardeş sayılarının ortalaması 5,6’dır.

Tablo-V Katılımcıların Tutuklanmadan Önce Ebeveynleri İle Birlikte Kalıp Kalmama Durumlarına Göre Dağılımları

Ebeveynle Yaşama	Frekans	Yüzde
Birlikte	123	84,8
Ayrı	22	15,2
Toplam	145	100

Katılımcıların %84,8 gibi büyük bir bölümü tutuklanmadan önce aileleriyle yaşamışlardır (bkz. Tablo-V).

Tablo-VI Katılımcıların Ailelerinin Aylık Gelirine Göre Dağılımları

Aylık Gelir	Frekans	Yüzde
0-200 TL	12	8,3
201-400 TL	19	13,1
401-700 TL	46	31,7

701-1000 TL	33	22,8
1001-1500 TL	28	19,3
1501 TL ve üzeri	7	4,8
Toplam	145	100

Tablo VI'da katılımcıların büyük bir bölümünün ailesinin dar gelirli olduğu görülmektedir. Tutuklu çocukların %53,1'inin 700 TL ve altında gelire sahip ailelerden geldiği bulgulanmıştır. Ailesinin aylık geliri 1501 TL ve üzeri olan çocuk sayısı sadece 7'dir.

Tablo-VII Katılımcıların İsnat Edilen Suçlara Göre Dağılımı

Suç	Frekans	Yüzde
Gasp	25	17,2
Hırsızlık	19	13,1
Yaralama	12	8,3
Uyuşturucu	32	22,1
Cinayet	23	15,9
Terör Örgütüne Katılım	5	3,4

Yağma	20	13,8
Haneye Tecavüz	1	0,7
Cinayete Teşebbüs	5	3,4
Hürriyetten Yoksun Kılma	1	0,7
Taciz	1	0,7
Kamu Malına Zarar	1	0,7
Toplam	145	100

Çalışmada çocuklara isnat edilen suçların içinde uyuşturucu ilk sırada bulunmuştur (bkz. Tablo-VII). Burada uyuşturucu suçundan kastedilen uyuşturucu satıcılığı ve/veya uyuşturucu madde bulundurmaktır. Uyuşturucunun ardından gasp ve cinayet suçları gelmektedir. İsnat edilen suçlar şahsa ve mala karşı suçlar olarak ikiye ayrıldığında şahsa karşı işenen suçlar içinde; adam öldürme, cinayete teşebbüs, yaralama, hürriyetten yoksun kılma, taciz, uyuşturucu, terör ve haneye tecavüz vardır. Mala karşı işlenen suçlarda ise gasp, hırsızlık, yağma ve kamu malına zarar vardır (Yılmaz&Günayergün, 2011). Şahsa karşı suçlar % 55,17, mala karşı suçlar ise % 44,82'lik yüzdeye sahiptir.

Tablo-VIII Katılımcıların İsnat Edilen Suç İşlendiğinde Buldukları Yaşlara Göre Dağılımları

Yaş	Frekans	Yüzde
12	1	0,7
13	7	4,8
14	13	9
15	29	20
16	40	27,6
17	53	36,6
18	2	1,4
Toplam	145	100

Tutuklu çocuklara yöneltilen “Size isnat edilen suç vuku bulduğunda kaç yaşındaydınız?” sorusuna verilen cevaplar ışığında elde edilen verilere göre bu çocukların %36,6’sı 17 yaşında olduklarını bildirmişlerdir (bkz. Tablo-VIII). Katılımcıların belirttikleri yaşların ortalaması 15,84’dür. Tabloda iki katılımcının yaşlarını 18 olarak bildirdikleri görülmektedir. Bu katılımcılar gerçekte 18 yaşında olup nüfus kaydında daha küçük yaşta görünmektedir.

Tablo-IX Katılımcıların Haklarında Başka Bir Suçlama Olup Olmama Durumlarına Göre Dağılımları

Başka Suçlama	Frekans	Yüzde
Var	26	17,9
Yok	119	82,1
Toplam	145	100

Tablo IX’da görüldüğü üzere katılımcıların % 17,9’na birden fazla suç isnat edildiği bulunmuştur. Bu gruptaki çocukların isnat edilen diğer suçlarla ilgili soruşturma ve kovuşturma işlemleri devam etmektedir.

4.2. Katılımcıların Listedeki Maddelere Verdiği Cevaplara İlişkin Bulgular

Tablo X- Katılımcıların “Benim Başıma Geldi” Şikkını İşaretleyerek Belirttiği Travmatik Deneyimler

Travmatik Olay	Frekans	Yüzde
Doğal Afet (deprem, sel, vb.)	45	31
Yangın veya Patlama	28	19,3
Ulaşım ile İlgili Kaza (otomobil, tren, gemi, vb.)	60	41,4

Evde, işte veya Başka Bir Yerde Ciddi Kaza	40	27,6
Zehirli Maddelere Maruz Kalma (tehlikeli kimyasal maddeler, radyasyon)	23	15,9
Fiziksel Saldırı (saldırıya uğrama, dövülme, vb.)	78	53,8
Silahlı Saldırı (ateşli silahla, bıçakla, bombalama...)	56	38,6
Cinsel Saldırı (tecavüz, tecavüz girişimi, taciz...)	2	1,4
Çatışma veya Savaş Bölgesinde Bulunma	31	21,4
Tutsaklık	11	7,6
Hayati Tehlikesi Olan Hastalık veya Yaralanma	37	25,5
İnsan Kaynaklı Şiddetli Acı (işkence, vb.)	33	22,8
Ani, Şiddet İçeren Ölüm	28	19,3

Olayı (cinayet, intihar)		
Yakın Bir Kişinin Ani, Beklenmedik Ölümü	40	27,6
Başka Bir Kişiyeye Sizin Neden Olduğunuz, Ciddi Yaralama veya Ölüm	35	24,1
Diğer Herhangi Birçok Stresli Olay ya da Yaşantı	14	9,7

Araştırmaya katılan tutuklu çocukların Y.O.K.L.'ne verdikleri cevaplar yukarıdaki Tablo X'de özetlenmiştir. Çocukların % 2,06'sı ne kendisinin ne de bir yakınının başına travmatik bir deneyim geldiğini bildirmiştir. % 6,29 ise kendi başına değil, ancak bir yakınının başına travmatik bir olay geldiğini bildirmiştir. Katılımcıların % 91,03'ü en azından bir travmatik olaya maruz kaldığını bildirmiştir. Tabloda da görüldüğü üzere tutuklu çocukların büyük bir kısmı da birden fazla travmatik olaya maruz kalmıştır. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların tutuklanmadan önce yaşadıkları travmatik olayların başında % 53,8 oranıyla fiziksel saldırı yer almaktadır. İkinci sırada ulaşım ile ilgili kaza, üçüncü sırada silahlı saldırı, dördüncü sırada ise doğal afet yer almaktadır. Listede maddelere verilen cevaplar "Benim başıma geldi", "Tanık oldum", "Bir yakınının başına geldi", "Emin değilim" ve "Benim için geçerli değil" olarak sıralanmaktadır. Yukarıdaki tabloda verilen maddelere "Benim başıma geldi" şikkını işaretleyenlerin istatistiği verilmiştir. Listede 14. sırada yer alan maddede cinayet ve intihar sorulmaktadır. Bu maddede "Benim başıma geldi" şikkını seçenler, intihara teşebbüs edenlerdir. Form doldurulurken katılımcılara bu maddeyi nasıl yanıtlayacaklarına dair sözel olarak bilgi verilmiştir. Son maddeye ise "var" ya da "yok" olarak cevap verilmiştir. Tabloda, maddeye "var" olarak cevap veren katılımcıların oranı gösterilmiştir.

Tablo- XI- İsnat Edilen Suç*Travmatik Yaşantılar Çapraz Tablo- Bölüm- 1

			Doğal Afet	Yangın- Patlama	Ulaşım İlgili Kaza	Evde- Dışında Kaza
SUC	Gasp	Sayı	5	5	8	7
		Yüzde	20,0%	20,0%	32,0%	28,0%
	Hırsızlık	Sayı	5	3	10	3
		Yüzde	26,3%	15,8%	52,6%	15,8%
	Yaralama	Sayı	4	1	5	3
		Yüzde	33,3%	8,3%	41,7%	25,0%
	Uyuşturucu	Sayı	13	8	12	15
		Yüzde	40,6%	25,0%	37,5%	46,9%
	Cinayet	Sayı	12	7	10	5
		Yüzde	52,2%	30,4%	43,5%	21,7%
	Terör	Sayı	2	1	3	2
		Yüzde	40,0%	20,0%	60,0%	40,0%
	Yağma	Sayı	2	3	9	3
		Yüzde	10,0%	15,0%	45,0%	15,0%
	Haneye tecavüz	Sayı	0	0	1	1
		Yüzde	0	0	100,0%	100,0%
	Cinayete tesebbüs	Sayı	1	0	1	0
		Yüzde	20,0%	0	20,0%	0
	Hürriyetten yoksun kılma	Sayı	1	0		1
		Yüzde	100,0%	0		100,0%
Taciz	Sayı	0	0		0	
	Yüzde	0	0		0	
Kamusalın a zarar	Sayı	0	0	1	0	
	Yüzde	0	0	100,0%	0	
Total	Sayı	45	28	60	40	
	Yüzde	31,0%	19,3%	41,4%	27,6%	

Araştırmaya katılan suçlu çocukların Y.O.K.L.'ne verdiği cevaplarla, isnat edildikleri suç tipleri çapraz tablo halinde hazırlanmıştır. Yukarıda Tablo-XI'in birinci kısmı gösterilmektedir. Tabloda gasp suçundan dolayı tutuklanan çocukların %32'sinin ulaşım ile ilgili bir kaza geçirdiği görülmektedir. Hırsızlık suçundan tutuklanan çocuklarda ise bu oran %52,6'dır. Terör suçlarından dolayı tutuklanan çocuklarda da %62 gibi yüksek bir oranda ulaşım ile ilgili kazaya maruz kalma görülmektedir. Cinayetten dolayı tutuklu bulunan çocukların yarısından fazlası (%52,2) doğal afet yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo- XI- İsnat Edilen Suç*Travmatik Yaşantılar Çapraz Tablo- Bölüm- 2

			Zehre Maruz Kalma	Fiziksel Saldırı	Silahlı Saldırı	Cinsel Saldırı
SUC	Gasp	Sayı	4	10	9	0
		Yüzde	16,0%	40,0%	36,0%	0
	Hırsızlık	Sayı	1	11	9	0
		Yüzde	5,3%	57,9%	47,4%	0
	Yaralama	Sayı	3	9	8	0
		Yüzde	25,0%	75,0%	66,7%	0
	Uyuşturucu	Sayı	7	20	10	2
		Yüzde	21,9%	62,5%	31,3%	6,3%
	Cinayet	Sayı	6	13	11	0
		Yüzde	26,1%	56,5%	47,8%	0
	Terör	Sayı	1	5	3	0
		Yüzde	20,0%	100,0%	60,0%	0
	Yağma	Sayı	0	9	5	0
		Yüzde	0	45,0%	25,0%	0
	Haneye tecavüz	Sayı	0	0	0	0
		Yüzde	0	0	0	0
	Cinayete tesebbüs	Sayı	1	1	1	0
		Yüzde	20,0%	20,0%	20,0%	0
	Hürriyetten yoksun kılma	Sayı	0	0	0	0
		Yüzde	0	0	0	0
Taciz	Sayı	0	0	0	0	
	Yüzde	0	0	0	0	
Kamusalın a zarar	Sayı	0	0	0	0	
	Yüzde	0	0	0	0	
Total	Sayı	23	78	56	2	
	Yüzde	15,9%	53,8%	38,6%	1,4%	

Tablo-XI'de (bölüm-2), hırsızlık suçu isnat edilen çocukların %57,9'unun fiziksel saldırıya maruz kaldığı görülmektedir. Yaralama suçundan dolayı tutuklu bulunanların %75'i, uyuşturucudan tutuklu bulunanların %62,5'i, cinayetten tutuklu bulunanların %56,5 ve terörden tutuklu bulunanların %100'ü fiziksel saldırıya uğradığını bildirmiştir. Toplamda fiziksel saldırıya uğrayan tutuklu çocukların oranı %53,8'dir. Bu oran tüm travmatik olaylara bakıldığında en büyük orandır. Tutuklu çocukların en çok maruz kaldığı travmatik olay fiziksel saldırıdır. Yaralama suçu isnat edilen çocukların %66,7'si silahlı saldırıya maruz kaldıklarını bildirmişlerdir. Silahlı saldırıya en çok maruz kalmış ikinci grupsa %60 oranla

terör suçu isnat edilen gruptur. Toplamda silahlı saldırıya uğramış olan tutuklu çocuk oranı %38,6'dır.

Tablo- XI- İsnat Edilen Suç*Travmatik Yaşantılar Çapraz Tablo- Bölüm- 3

			Çatışma Bölg. Bulunma	Tutsaklık	Hayati Teh. Olan Durum	İnsan Kayn. Acı
SUC	Gasp	Sayı	4		6	4
		Yüzde	16,0%		24,0%	16,0%
	Hırsızlık	Sayı	6	2	6	4
		Yüzde	31,6%	10,5%	31,6%	21,1%
	Yaralama	Sayı	1	1	3	3
		Yüzde	8,3%	8,3%	25,0%	25,0%
	Uyuşturucu	Sayı	12	5	9	10
		Yüzde	37,5%	15,6%	28,1%	31,3%
	Cinayet	Sayı	6	1	9	4
		Yüzde	26,1%	4,3%	39,1%	17,4%
	Terör	Sayı	2	1	2	5
		Yüzde	40,0%	20,0%	40,0%	100,0 %
	Yağma	Sayı	0	1	1	3
		Yüzde	0	5,0%	5,0%	15,0%
	Haneye tecavüz	Sayı	0	0	0	0
		Yüzde	0	0	0	0
	Cinayete tesebbüs	Sayı	0	0	1	0
		Yüzde	0	0	20,0%	0
	Hürriyetten yoksun kılma	Sayı	0	0	0	0
		Yüzde	0	0	0	0
Taciz	Sayı	0	0	0	0	
	Yüzde	0	0	0	0	
Kamusalın a zarar	Sayı	0	0	0	0	
	Yüzde	0	0	0	0	
Total	Sayı	31	11	37	33	
	Yüzde	21,4%	7,6%	25,5%	22,8%	

Tablo XI'de (bölüm-3), terör suçu nedeniyle tutuklanan çocukların %40'ının çatışma bölgesinde bulunma ve hayati tehlikesi olan hastalık veya yaralanma yaşadıkları görülmektedir. Aynı zamanda bu grupta bulunan tutuklu çocukların tamamının insan kaynaklı şiddetli acıya maruz kaldıkları bulgulanmıştır.

Tablo- XI- İsnat Edilen Suç*Travmatik Yaşantılar Çapraz Tablo- Bölüm- 4

			Ani Ölüm Olayı	Yakın Birinin Ani Ölümü	Yaralama-Öldürme	Diğer Stresli Olay
SUC	Gasp	Sayı	2	5	6	1
		Yüzde	8,0%	20,0%	24,0%	4,0%
	Hırsızlık	Sayı	3	5	3	0
		Yüzde	15,8%	26,3%	15,8%	0
	Yaralama	Sayı	2	3	3	2
		Yüzde	16,7%	25,0%	25,0%	16,7%
	Uyuşturucu	Sayı	8	8	4	3
		Yüzde	25,0%	25,0%	12,5%	9,4%
	Cinayet	Sayı	11	10	12	2
		Yüzde	47,8%	43,5%	52,2%	8,7%
	Terör	Sayı	0	2	0	4
		Yüzde	0	40,0%	0	80,0%
	Yağma	Sayı	2	5	2	2
		Yüzde	10,0%	25,0%	10,0%	10,0%
	Haneye tecavüz	Sayı	0	0	0	0
		Yüzde	0	0	0	0
	Cinayete teşebbüs	Sayı	0	1	5	0
		Yüzde	0	20,0%	100,0%	0
	Hürriyetten yoksun kılma	Sayı	0	0	0	0
		Yüzde	0	0	0	0
Taciz	Sayı	0	0	0	0	
	Yüzde	0	0	0	0	
Kamusalın a zarar	Sayı	0	1	0	0	
	Yüzde	0	100,0%	0	0	
Total	Sayı	28	40	35	14	
	Yüzde	19,3%	27,6%	24,1%	9,7%	

Tablo XI'e (bölüm-4) bakıldığında cinayet suçu isnat edilen çocukların % 47,8'inin intihara teşebbüs ettiği görülmektedir. % 43,5'inin ise bir yakınının ani bir şekilde öldüğü bulgulanmıştır. % 52,2'si ise başka bir kişiye kendisinin neden olduğu ciddi yaralama veya ölüm olduğunu bildirmiştir. Cinayete teşebbüs ile suçlanan çocukların tamamı da kendisinin neden olduğu ciddi bir yaralama veya ölüm olduğunu bildirmiştir.

Eğitim düzeyi ve YOKL skorları karşılaştırılmıştır (bkz. Tablo-XII). İki grup oluşturmak için eğitim düzeyinde kesit skoru 4 (ilköğretim mezunu) alınmıştır:

0. okuma yok
1. okuma yazma var
2. ilköğretim terk
3. ilköğretimde okuyor
4. ilköğretim mezunu
5. lise terk
6. lisede okuyor
7. lise mezunu

Tablo- XII- Minimum İlköğretim Mezunu ve Üstü Eğitim Düzeyine Sahip Olanlar ile İlköğretimden Mezun Olmayan Çocukların İstatistikleri

Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Ort. Hata
yaşam olayları kompozit ≥ 4	71	3.79	2.990	.355
skoru < 4	74	3.95	3.087	.359

Tablo XIII- Minimum İlköğretim Mezunu ve Üstü Eğitim Düzeyine Sahip Olanlar ile İlköğretimden Mezun Olmayan Çocukların Karşılaştırılması

	Varyansların Eşitliği İçin Levene Testi		Ortalamaların eşitliği için t-testi						
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama Fark	Std.Hata Farkı	95% Farkın Güven Aralığı	
								Alt	Üst
Yaşam olayları kompozit skorları	.005	.942	-.311	143	.756	-.157	.505	-1.156	.841

$t(143)=.756$, $p>.05$. Eğitim durumuna göre ilköğretim mezunu olmak kesit noktası olarak alınmış ve minimum ilköğretim mezunu olanlarla ilköğretimden mezun olmayanlar gruplandırılarak, yaşam olayları kompozit skorları t-test kullanılarak karşılaştırılmıştır (Tablo- XIII). Ancak bu iki grup arasında istatistiki düzeyde önemli farklılık bulunmamıştır. Bu bulgu, eğitim durumu ile yaşanan travmatik olaylar arasında istatistiki olarak önemli bir nedensellik ilişkisi olmadığına işaret etmektedir.

Farklı suçlar isnat edilen kişilerin eğitim düzeyinin istatistiki olarak birbirinden farklı olup olmadığını bulmak için Mann Whitney-U testi yapılmıştır (bkz. Tablo-XIV).

Katılımcılara isnat edilen suçlar şahsa ve mala karşı olarak ikiye ayrılmıştır. Şahsa karşı işlenen suçlar içinde; adam öldürme, cinayete teşebbüs, yaralama, hürriyetten yoksun kılma, taciz, uyuşturucu, terör ve haneye tecavüz vardır. Mala karşı işlenen suçlarda ise gasp, hırsızlık, yağma ve kamu malına zarar vardır (Yılmaz&Günayergün, 2011).

Mann Whitney-U test (Ordinal data karşılaştırması)

Tablo XIV- Şahsa veya Mala Karşı Suçla İsnat Edilenlerin Gruplandırılmış Eğitim Düzeyine Göre Sıralanması

Şahsa-mala	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı
Eğt. Düz. mala	65	64.56	4196.50
şahsa	80	79.86	6388.50
Toplam	145		

Tablo XV- Şahsa veya Mala Karşı Suçla İsnat Edilenlerin Gruplandırılmış Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması^a

	Eğitim düzeyi
Mann-Whitney U	2051.500
Asymp. Sig. (2-tailed)	.025

a. Grup Değişkeni: şahsa-mala

145 kişilik örneklem, sıralandırılmış eğitim düzeylerine göre isnat edilen suç tipi (şahsa karşı ve mala karşı) bağlamında Mann Whitney U testi ile gruplandırılmış ve karşılaştırılmıştır. $U = 2051.500$, $p < 0.05$ bulgusu, şahsa karşı suç işleyenlerin eğitim düzeyi sıralamasının, mala karşı suç isnat edilenlerin eğitim sıralamasından istatistiki düzeyde önemli ölçüde daha yüksekte olduğunu göstermektedir (bkz. Tablo-XV). Bu da şahsa karşı suç işlediği iddia edilenlerin, mala karşı suç işlediği iddia edilenlerden görece daha eğitilmiş olduğuna işaret etmektedir.

Katılımcıların eğitim düzeyi ile kendilerine isnat edilen suçun tipi (mala karşı- şahsa karşı) arasında istatistiki ilişkiye bakılmıştır. Sonuçlar Tablo-XVI'da gösterilmiştir.

Tablo XVI- Şahsa-Mala Karşı Suç * Eğitim Düzeyi- Çapraz Tablo

	Eğitim Düzeyi (edulevel)								Toplam
	okur yazar degil	okur yazar	ilkogretim terk	ilkögretimde okuyor	ilkogretim mezunu	lise terk	lisede okuyor	lisemezunu	
şahsamala mala	3	3	25	10	10	7	7	0	65
Şahsa	3	3	22	5	12	24	9	2	80
Toplam	6	6	47	15	22	31	16	2	145

Tablo XVII- Şahsa veya Mala Karşı Suçla İsnat Edilenlerin Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

	Değer	df	Asymp. Sig. (2- sided)
Pearson Kay- Kare	12.191	7	.094
Olabilirlik Oranı	13.399	7	.063
Linear-by-Linear Association	5.169	1	.023
Geçerli formlar için N	145		

Tablo-XVII’de görüldüğü üzere, tüm gruplara birlikte kay- kare testi ile baktığımızda, gruplar arasında önemli farka rastlanmamıştır ($\chi^2(7)= 12.191$, $p>0.05$). Ancak, çapraz tablo incelendiğinde, ilköğretimde okuyan grubun istatistiki olarak önemli olabilecek düzeyde daha fazla mala karşı suç işlediği (10 mala 5 şahsa); lise terk grubunda ise yine istatistiki olarak çok önemli düzeyde şahsa karşı suç işlediği (24 şahsa 7 mala) görülmektedir.

Katılımcıların ekonomik durumunun fiziksel saldırıya uğrayıp uğramamış olmalarına göre farklılaşp farklılaşmadığına bakılmıştır. 701 TL ve üzeri gelir “0”, 700 TL ve altı “1” olarak kodlanmıştır. (bkz. Tablo-XVIII).

Tablo- XVIII- Ailelerinin Aylık Geliri “700 TL ve Altı” ve “701 TL ve Üstü” Olan Çocukların İstatistikleri

md6 n	N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Ort. Hata
ay.gelir 0	67	3.57	1.340	.164
1	78	3.37	1.270	.144

Tablo- XIX- Ailelerinin Aylık Geliri “700 TL ve Altı” ve “701 TL ve Üstü” Olan Çocukların Fiziksel Saldırıya Uğramış Olmalarına Göre Karşılaştırılması

	Varyansların Eşitliği İçin Levene Testi		Ortalamaların Eşitliği İçin t-testi						
								95% Farkın Güven Aralığı	
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama Fark	Std.Hata Farkı	Lower	Upper
Aylık gelir	.575	.449	.900	143	.369	.195	.217	-.234	.624

$t(143)=0.369$, $p>0.05$. Tablo-XIX’a göre katılımcıların aylık kazancı, daha önce fiziksel saldırıya uğramış ya da uğramamış olmalarına göre farklılaşmamaktadır.

Doğal afete maruz kalma (md1n) ile uyuşturucu suçu isnadı arasında bağlantı olup olmadığına bakılmıştır.

Tablo- XX- Doğal Afete Maruz Kalma ve Uyuşturucu Madde Kullanımı Arasındaki Korelasyon

	md1n	uyuşturucu
md1n Pearson Korelasyon	1	.110
Sig. (2-tailed)		.187
N	145	145
Uyuşturucu Pearson Korelasyon	.110	1
Sig. (2-tailed)	.187	
N	145	145

Doğal afete maruz kalmak ve uyuşturucu madde kullanımı arasındaki ilişkiye Pearson korelasyonu ile bakılmıştır (bkz. Tablo-XX). Bu iki değişken arasında istatistikî düzeyde önemli bir bağlantıya rastlanmamıştır: $r(145)=0.187$, $p>0.05$

Fiziksel saldırı (md6n) ve terör-yaralama-uyuşturucu suçlarının (0-uyuşturucu suçu dışı suçlar isnat edilenler 1-uyuşturucu suçu isnat edilenler) karşılaştırılması (bkz. Tablo-XXI).

Tablo- XXI- Uyuşturucu, Yaralama ve Terör Suçu İsnat Edilenlerin İstatistikleri

	md6n	N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Ort. Hata
Uyuşturucu	0	67	.18	.386	.047
	1	78	.26	.439	.050
Yaralama	0	67	.04	.208	.025
	1	78	.12	.322	.036
Terör	0	67	.00	.000	.000
	1	78	.06	.247	.028

Tablo- XXII- Uyuşturucu, Yaralama ve Terör Suçu İsnat Edilenlerin Fiziksel Saldırıya Uğrama İnsidansının Karşılaştırılması

	Varyansların Eşitliği İçin Levene Testi		Ortalamaların eşitliği için t-testi						
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama fark	Std.Hata Farkı	95% Farkın Güven Aralığı	
								Alt	Üst
uyuşturucu	5.174	.024	-1.116	143	.266	-.077	.069	-.214	.060
yaralama	10.230	.002	-1.541	143	.126	-.071	.046	-.161	.020
terör	20.863	.000	-2.127	143	.035	-.064	.030	-.124	-.005

Tablo XXII’de görüldüğü üzere veriler, yalnız terör suçu isnat edilen katılımcılarda fiziksel saldırıya uğrama insidansının diğer suç inat edilenlerden istatistiki düzeyde daha yüksek olduğunu göstermektedir: $t(143)=2.127$, $p<0.05$. Uyuşturucu suçu işleyenlerde fiziksel saldırı işlemeyenlerden istatistiki düzeyde farklı değildir $t(143)=1.116$, $p>0.05$. Benzer şekilde yaralama suçu işleyenlerle işlemeyen gruplar karşılaştırıldığında da fiziksel saldırıya uğrama açısından önemli farka rastlanmamıştır: $t(143)=1.541$, $p>0.05$.

Aileyle birlikte yaşama ve travmatik olay yaşama sıklığı (yaşam olayları control listesinde alınan kompozit skor) arasındaki ilişki incelenmiştir. Tablo XXIII’de gösterilmiştir.

Tablo- XXIII- Ailesi İle Birlikte Yaşayan ve Yaşamayan Katılımcıların YOKL Skorlarının Korelasyonu

		aileyasm	Yaşam olayları kompozit skorları
Aileyasm	Pearson Correlation	1	.006
	Sig. (2-tailed)		.947
	N	145	145
Yaşam olayları kompozit skorları	Pearson Correlation	.006	1
	Sig. (2-tailed)	.947	
	N	145	145

Tablo- XXIV- Ailesi İle Birlikte Yaşayan ve Yaşamayan Katılımcıların İstatistikleri

	aileyasm	N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Ort. Hata
Yaşam olayları kompozit skorları	birlikte	123	3.86	3.039	.274
	ayri	22	3.91	3.054	.651

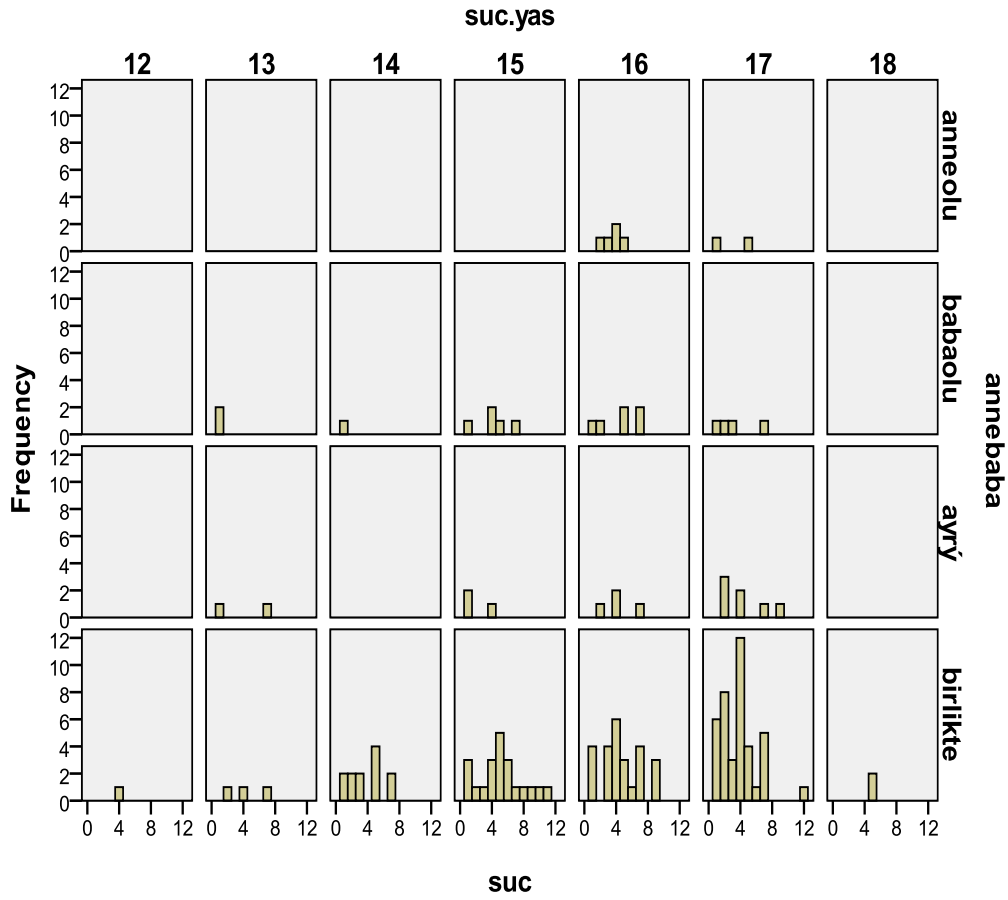
Tablo- XXV- Ailesi İle Birlikte Yaşayan ve Yaşamayan Katılımcıların Karşılaştırılması

	Varyansların Eşitliği İçin Levene Testi		Ortalamaların Eşitliği için t-testi						
								95% Farkın Güven Aralığı	
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Ortalama Fark	Std.Hata Farkı	Alt	Üst
Yaşam olayları kompozit puanı	.100	.752	-.067	143	.947	-.047	.704	-1.439	1.344

Ailesi birlikte ve ayrı yaşayan katılımcı gruplarının yaşam olayları kontrol listesinde aldıkları skorlar t-test ile karşılaştırılmış ve iki grup arasında istatistiki düzeyde önemli fark bulunmamıştır. $t(143) = -.067$, $p > 0.05$. (bkz. Tablo-XXIV ve XXV).

Anne ve babanın birlikte olması ya da olmaması (ayrı ya da anne-babadan biri vefat etmiş), isnat edilen suç ve suçun işlendiği yaş arasındaki ilişkiye ve katılımcılara isnat edilen suç ile suç vuku bulduğundaki yaşlarının arasındaki ilişkiye bakılmıştır.

Şekil- 1- Suç, Suç Yaş ve Anne Baba Durumu

Suçlar (X Eksenı)

1. Gasp
2. Hırsızlık
3. Yaralama
4. Uyuşturucu
5. Cinayet
6. Terör örgütü
7. Yağma

8. Haneye tecavüz

Bu histogramda (Şekil-1) en fazla suç işlenen yaş 17, bu yaşta en fazla isnat edilen suç uyuşturucu suçu (X ekseninde 4 numara). 17 yaş grubunda yine birlikte yaşayan ailelerde ikinci sırada en sık rastlanan suç isnadı “hırsızlıktır” (X ekseninde 2 numara) daha sonra “gasp” (X ekseninde 1 numara) ve “haneye “tecavüzdür” (X ekseninde 8 numara). Bu tabloda ilginç başka bir bulgu ise 15 yaşında en fazla rastlanan suçun “cinayet” (X ekseninde 5 numara) olmasıdır.

Katılımcılara isnat edilen suç ile yaşadığı travmatik olay arasındaki ilişkiye bakılmıştır (bkz. Tablo-XXVI). Yaşanan travmatik olayları ölçen Yaşam Olayları Kontrol Listesi’nde katılımcıların aldıkları kompozit skorlar, farklı suç tipleri için One-Way-ANOVA uygulanarak karşılaştırılmıştır. İlgili betimleyici istatistikler ve ANOVA test sonuçları aşağıdadır.

Tablo- XXVI- Katılımcılara İsnat Edilen Suçlara İlişkin İstatistikler

	N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata	95% Ortalama İçin Güven Aralığı		Minimum	Maximum
					Alt Sınır	Üst Sınır		
					Gasp	25		
Hırsızlık	19	3.74	2.353	.540	2.60	4.87	0	8
Yaralama	12	4.25	2.701	.780	2.53	5.97	0	8
Uyusturucu	32	4.56	3.564	.630	3.28	5.85	0	14
Cinayet	23	5.17	3.833	.799	3.52	6.83	0	12
Terororgut	5	6.60	3.286	1.470	2.52	10.68	4	12
Yagma	20	2.35	2.277	.509	1.28	3.42	0	8
haneyetecavuz	1	2.00	2	2
cinayettesebbus	5	2.40	.894	.400	1.29	3.51	1	3
hurriyetyoksnkıлма	1	2.00	2	2
Taciz	1	.00	0	0
kamumalzarar	1	2.00	2	2
Total	145	3.87	3.031	.252	3.37	4.37	0	14

Tablo- XXVII- Katılımcılara İsnat Edilen Suç İle YOKL Kompozit Skorlarının Arasındaki İlişki

Yaşam Olayları Kompozit Puanları

	Kareler Toplamı	df	Ort. Kare	F	Sig.
Gruplar Arası	193.487	11	17.590	2.072	.027
Gruplar İçi	1129.024	133	8.489		
Toplam	1322.510	144			

Gruplar (her bir suç) arasında istatistiki düzeyde önemli bir fark bulunmuştur: $F(11, 133)=2.072$, $p<0.05$ (bkz. Tablo-XVII). Ancak gruplardan en az biri 2'den az katılımcı içerdiği için Scheffe ve Tuckey PostDoc testleri yapılamamış ve gruplar ikiyeşerli şekilde karşılaştırılamamıştır. Betimleyici istatistiklere bakıldığında terör örgütü (M: 6.60), cinayet (M: 5.17), uyuşturucu (M: 4.56), yaralama (M: 4.25) ve hırsızlık (M: 3.74) suçları isnat edilenler için travmatik yaşam olayları skorlarının diğer gruplarla karşılaştırıldığında, örn: haneye tecavüz (M=2), kamu malına zarar (M=2) oldukça yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır. Yalnız düşük skorlar gözlenen grupların genellikle bir ya da birkaç kişiden oluştuğuna dikkat çekmekte yarar vardır. Gruplar genişletilerek elde edilen sonuçlar daha sağlıklı olacaktır.

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Suçta sürüklenen çocuklar, son yıllarda ülkemizde üzerinde daha çok durulan, yeni kanun, düzenlemelerle ve projelerle çözüm arayışı devam eden bir konudur. Maltepe Çocuk ve Gençlik Ceza İnfaz Kurumunda yapılan bu çalışmada, tutuklu çocukların yaşadığı travmatik deneyimler ve bu deneyimlerin sıklığı, ailelerinin sosyo- ekonomik durumu ve çocuklara isnat edilen suçlar incelenmiştir.

Araştırmaya katılan tutuklu çocukların 13- 18 yaş aralığında olduğu bulunmuştur. Katılımcıların yaş ortalaması 16,45'tir. Tutuk evinde 15 yaşından küçük çocukların oranı % 6,2'dir. ÇKK'nda belirtildiği üzere 15 yaşın altında bulunan çocuklar hakkında üst sınırı beş yılı aşmayan hapis cezasını gerektiren fiillerinden dolayı tutuklama kararı verilemez. Bu nedenle oranın düşük bulunması beklenen bir durumdur. Araştırmaya katılan çocukların % 60'ının 17 yaşında olduğu bulunmuştur. Yavuz'un (2003), tutuklu ve hükümlü çocuklarla ilgili yaptığı araştırmada katılımcıların % 54,9'unun 17 yaşında olduğunu bulgulamıştır. Bu veri elde edilen sonuçla paraleldir.

Araştırma Maltepe Çocuk ve Gençlik Ceza İnfaz Kurumunda, erkek tutuklularla yapılmıştır. Kurumda kız çocuğu bulunmaması nedeniyle, araştırmada cinsiyet değişkenine yer verilememiştir. T.C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 2011 yılı istatistiklerine göre Türkiye'deki tüm ceza infaz kurumlarında, 9'u hükümlü olmak üzere toplamda 69 kız çocuğu bulunmaktadır. Sayının az olması ve bu çocukların farklı ceza infaz kurumunda bulunması, suça sürüklenen kız çocuklarıyla ilgili yapılacak çalışmalar için bir handikaptır.

Katılımcıların eğitim durumuna bakıldığında % 4,1'inin okuma yazma bilmediği, % 4,1'nin de okuma yazma bildiği ancak okula gitmediği görülmüştür. Aslan ve arkadaşlarının (2003) çalışmasındaki verilerde tutuklu ve hükümlü çocukların % 4,8'inin sadece okuryazar olduğu görülmüştür. Toplamda tutuklu çocukların % 8'inin okula gitmemesi, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Araştırmaya katılan çocukların % 1,4'ü lise mezunudur. Liseden mezun olma yaşı 18'dir. Okula bir yıl erken başlayan çocuklar daha erken mezun olabilmektedir, ancak okula erken başlama sık görülmez. Bu nedenle katılımcılar arasında lise mezunu oranının düşük bulunması beklenen bir durumdur. Yaş ortalaması 16,45 olan bir grupta ilköğretim eğitime başlamamış veya devam etmemiş, dolayısıyla ilköğretimden

mezun olmamış çocukların oranının % 50,9 olması dikkat çekicidir ve çok büyük bir orandır. T.C. Anayasası 42. Maddesine göre kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Çocuğun eğitim ve öğrenimden mahrum kalması sadece okuma- yazma öğrenme, sosyal bilgiler ve matematiğin temel bilgilerinden yoksun olmasına yol açmaz. Aynı zamanda çocuğun, sosyal ve bilişsel gelişimini de olumsuz etkiler. Çocuğu sosyal hayatta geride bırakır. Çevresi ile uyum içinde yaşamsını zorlaştırır.

Araştırmaya katılan tutuklu çocukların % 71,7'sinin anne ve babasının birlikte olduğu bulunmuştur. Anne babası ayrı olan veya ebeveyn kaybı yaşamış çocukların oranı % 28,9'dur. Türkeri (1995) hükümlü çocuklarla yaptığı çalışmada çocukların % 75,3'ünün anne ve babasının birlikte yaşadığını bulmuştur. Ögel ve Aksoy'un (2007) araştırmasında ise ebeveynlerin % 68,6'sının birlikte yaşadığı bulgulanmıştır. Bu bulgulara göre tutuklu ve hükümlü çocukların içinde parçalanmış aileden gelen çocukların oranı görece azdır.

Bulgulara bakıldığında katılımcıların çoğunun kalabalık ailelerden geldiği görülmektedir. Dört ve daha fazla kardeş olanlar % 66,1'dir. Ceyhan ve arkadaşları (1995) suça itilmiş çocuklarla yaptığı çalışmada, çocukların % 64'ünün dört ya da daha fazla kardeş olduğunu bulmuştur. Çocuk sayısı arttıkça ebeveynlerin çocuklarla özel olarak ilgilenme süreleri azalmaktadır. Böylece çocuğun sorunlarını fark etme ve çözmeleri de zorlaşmaktadır. Özellikle ergenlik dönemi gibi çocuk için de aile için de zor ve çalkantılı bir dönemde anne-babanın ergendeki değişimleri ya da sinyalleri görememesi tehlikeli olabilmektedir. Bunun yanında çocuk sayısı arttıkça ailede kişi başına düşen gelir azalmakta, ekonomik sıkıntılar daha sık yaşanmaktadır. Suça sürüklenen çocuklarla yapılmış çalışmada düşük sosyo ekonomik düzeye sık rastlanmaktadır. Dağlar (1994) yaptığı çalışma üzerine, suça sürüklenen çocukların % 95,28'inin alt sosyo ekonomik düzeyde olduğunu belirtmiştir. Çırak (1996) ise % 65'inin gelir düzeyinin yetersiz olduğunu vurgulamıştır.

Tutuklu çocukların ailelerinin aylık gelirleri sorgulandığında % 53,1'inin gelirinin 700 TL ya da daha az olduğu bulunmuştur. Türkeri'nin (1995) çalışmasında ise bu oran % 44 olarak saptanmıştır. Bu çocuklar, Türk-ış'ın 2011 yılı Nisan ayı Açlık ve Yoksulluk Sınırı Raporu'nda belirtilen dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapılması gereken gıda harcaması tutarının (açlık sınırı- 869,87 TL) altında yaşamaktadır. Bu durum çocukların fiziksel, dolayısıyla ruhsal sağlığını, tehdit etmektedir. Ekonomik düzeyin düşük olması suçluluğu etkileyen etmenlerdendir. Kabasakal (1997), suça itilen çocukların %

42,34'ünün gecekonduda yaşadığını bulgulamıştır. Özdemir ve arkadaşlarının (2011) yaptığı araştırmada, suça yönelen erkek ergenlerin % 82,5'inin ailesinin aylık gelirinin 500 TL ve altı olduğu ve bu oranın kontrol grubundan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Şaylıgil'in (1981) yaptığı araştırmada hırsızlık yapan çocukların %31,57'si ihtiyaç duyduğundan hırsızlığa yöneldiğini bildirmiştir. Ekonomik güçlükler beraberinde başka birçok sıkıntı da getirmektedir. Aile içi çatışmalar ve sosyal hayatın kısır kalması bunlardan bazılarıdır.

Tutukevine girmeden önce, aileleri ile birlikte yaşayan çocukların oranı % 84,8'dir. Yavuz (2003) yaptığı çalışmada çocukların % 88,7'sinin ailesiyle birlikte yaşadığını bulgulamıştır. Özkan (1995) ve Elibol (1998) da % 85 ve % 88 oranlarında, çocukların aileleri ile yaşadığını bulmuşlardır. Tutuklu olmayan, hiçbir suça karışmamış çocuklarda aile ile birlikte yaşama oranı ile ilgili elde veri bulunmadığı için, tutuklu çocuklarla ilgili bu oranın yüksek ya da düşük olduğu söylenememektedir.

Araştırma örneklemindeki çocuklara isnat edilen suçlar arasında % 22,1 ile uyuşturucu ön plana çıkmaktadır. Ardından da % 17,2 ile gasp ve % 15,9 ile cinayet suçları gelmektedir. Küçükler'in (2001) çalışmasında gasptan hüküm giyen çocukların oranı % 15 bulunmuştur. T.C. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Müdürlüğü'nün açıkladığı 2009 yılı Adli İstatistiklerine göre; 2009 yılı içerisinde mal varlığına karşı işlenen suçlardan (gasp, hırsızlık, yağma, haneye tecavüz, kamu malına zarar,...) yargılanan çocuk oranı % 48,84'dür. Bizim çalışmamızda bu oran % 44,5 bulunmuştur ve Adalet Bakanlığının verileriyle yakındır. Hayata karşı işlenen suçlardan yargılanan çocuk oranı 2009 yılında % 0,5'tir. Bu çalışmada ise % 15,9 gibi çok daha büyük bir oran bulunmuştur. Bunun nedeni tutuklu çocukların ceza evlerine eşit sayıda dağılmaması ve bir yerde yoğunlaşmış olabildiğidir. Ayrıca, çocuklar hakkında tutuklama kararının daha çok ağır ceza gerektiren suçlarda alınmasının da, bu çalışmada hayata karşı işlenen suçlardan yargılanan çocukların oranının yüksek çıkmasına etki ettiği düşünülmektedir.

Bulgulara göre isnat edilen suç vuku bulduğunda çocukların yaşlarına bakıldığında, yaş aralığının 12- 18 olduğu görülmüştür. Yaş ortalaması ise 15,84'tür. Lederman ve arkadaşlarının (2004) Amerika'da yaptığı çalışmada ise yaş aralığı 10- 17, yaş ortalaması ise 14, 82'dir. Lederman ve arkadaşlarının çalışmasında yaş ortalamasının daha düşük bulunması, yaş aralığının daha düşük olması ile açıklanabilir. Amerika'da çocuk adalet sistemine ilişkin

yasalara göre cezai ehliyet yaşı eyaletler arasında değişse de 16- 18 yaşları arasındadır (Maher, 2005). Yine eyaletler arasında değişkenlik gösterse de, Amerika'da çocukların tutuklanma yaşı minimum 10'dur (Hinkle, Jachimowicz, Pointer&Emanuel, 2011).

Araştırmada çocukların hakkında başka suçlama olup olmadığı da sorgulanmıştır. Çocukların % 17,9'u hakkında başka suçlama olduğunu belirtmiştir. Lederman ve arkadaşlarının (2004) tutuklu çocuklarla yaptığı çalışmada çocukların % 34'ünün daha önce de tutuklandığı bulunmuştur.

Tutuklu çocukların yaşadığı travmatik deneyimler sorgulandığında, % 91,03'ünün bir ya da daha fazla travmatik yaşantıya maruz kaldığı bulunmuştur. Abram ve arkadaşlarının (2004) tutuklu çocuklar üzerine yaptığı çalışmaların bulguları da benzerdir. Abram ve arkadaşlarının (2004) bulgularına göre tutuklu çocukların % 92,5'i bir ya da birden fazla travmatik yaşantıya maruz kalmıştır. Birden fazla travmaya maruz kalmak, travma sonrası yaşanan stresi artıran bir etmendir. Bu nedenle travma deneyiminden sonra yaşanan sorunların sayısı ve şiddeti de yüksek olur.

Bu çalışmada fiziksel saldırının % 53,8 ile en yaygın travmatik deneyim olduğu bulunmuştur. Daha sonra ulaşım ile ilgili bir kaza (% 41,4) ve ardından silahlı saldırı (% 38,6) gelmektedir. Sonuçlara bakıldığında, ilk üçe giren travmatik yaşantıların hepsinin insan eliyle olduğu görülmektedir. Bunlardan ikisi ise (fiziksel saldırı, silahlı saldırı) bilerek ve amaçlı olarak yaşatılan travmatik deneyim sınıfına girmektedir. Travmanın insanların inanç sistemini yıkıcı, kendisini ve dünyayı algılama biçimini değiştiren bir etkisi vardır. Kişi dünyayı ve insanları güvenilmez olarak algılamaya başlar. Kötü deneyimin bir de bilerek ve amaçlı olarak yaşatılması ise insanlara olan güvenin altını daha çok oymaktadır.

Bulgularda eğitim durumu ile yaşanan travmatik olaylar açısından farklılığa rastlanmamıştır. Görece daha düzenli okul eğitimi alanlar ve almayanların yaklaşık aynı sıklıkta travmatik olaya maruz kalması, çocukların korunması için öncelikle aile ile ilgili sorunların çözümü için çalışmalar yapılması gerektiğini düşündürmektedir. Ailenin çocukla ilgili sorumluluk ve yükümlülüklerinin farkında olması gerekmektedir.

Tutukevine girmeden önce ailesiyle birlikte yaşayan ve yaşamayan katılımcılar travmatik olay yaşama sıklığına göre karşılaştırıldığında, aralarında istatistiki düzeyde anlamlı fark bulunmamıştır. Araştırmanın verileri katılımcıların travmatik olay yaşama sıklığının

tutukevine getirilmelerinden önce aileleriyle birlikte ya da ayrı yaşamalarına göre şekillenmediğine işaret etmektedir. Bu araştırma sonucunda elde edilen ve başka araştırmalarla da desteklenen verilerden biri de ailesi ile birlikte yaşayan çocukların oranının yüksek olmasıdır. Bu sonuç aileleri ile birlikte yaşasalar da çocukların yoğun olarak ihmal edilmiş olabileceğini akla getirmektedir.

Eğitim düzeyi ile katılımcılara isnat edilen suçların tipi arasında istatistiki açıdan farklılık olduğu bulunmuştur. Şahsa karşı suç işlediği iddia edilen çocukların eğitim düzeyi, mala karşı suç işlediği iddia edilen çocukların eğitim düzeyinden daha yüksektir. Bu sonuç ilginç görünmektedir. Öter'in (2005) araştırmasında böyle bir karşılaştırma yapılmasa da, örneklem grubunun % 82'sinin eğitim düzeyinin bizim çalışmamızdaki düşük eğitim düzeyine denk olduğu ve araştırmaya katılan çocukların % 67'sinin mala karşı suçtan yargılandığı bulunmuştur. Oranlara bakıldığında eğitim düzeyinin düşük bulunduğu yerde mala karşı suçun yüksek olduğu görülmektedir.

Fiziksel saldırıya uğrayanların aylık gelir düzeyleri arasında farklılık bulunmamıştır. Ailesinin aylık geliri asgari ücret ve altında olanlar ile asgari ücretin üstünde olan çocuklar yaklaşık aynı oranda fiziksel saldırıya uğramıştır. Örneklem grubunda bulunan çocukların ailelerinin gelir düzeyi genel olarak düşüktür. Grup içinde ekonomik durumu düşük ve çok düşük olanlar arasında fark bulunmaması da şaşırtıcı olmamaktadır.

Fiziksel saldırı ile yaralama ve uyuşturucu suçu isnat edilmesi arasında istatistiki anlamda ilişki bulunmamıştır. Terör suçu isnat edilen katılımcılarda fiziksel saldırıya uğrama insidansının diğer suç isnat edilenlerden istatistiki açıdan daha yüksek olduğu bulunmuştur. Fiziksel saldırıya uğrayan çocukların terör suçuna daha çok yönelmesi, yaşanan şiddetin bir başkasına aynen aktarılması olarak görülebilir. Travma düşünce sistemi ile birlikte ahlaki sistemi de yerinden oynatabilir. Doğru- yanlış, iyi- kötü yüzeysel olarak bilinse de, kişi aynı kötülüğü başka birisine yapabilir. Travmanın sarsıcılığıyla birlikte, bu konu sosyal öğrenme kuramı ile de açıklanabilir. Ailesinde ya da çevresinde, yaşanan bir sorun nedeniyle şiddete başvurulduğunu görmüşse, edindiği problem çözme becerisi şiddet olacaktır. Basitçe, çocuk gördüğü muameleyi bir başkasına uygular.

Tutuklu çocukların anne ve babalarının birlikte olması ya da olmaması (anne ve babalarının ayrı olması ya da ölmüş olması ile parçalanmış aileye sahip çocuklar) ile isnat edilen suç ve suçun işlendiği yaş arasındaki ilişki istatistiki açıdan incelenmiştir. Bulgulara

bakıldığında suç işlediği iddia edilen çocukların anne- babalarının birlikte yaşama durumlarının sık görüldüğü bulunmuştur. Özellikle 17 yaş grubunda anne ve babası birlikte olan çocuklarda en çok uyuşturucu suçu isnadına rastlanmıştır. Elde edilen verilere göre 17 yaşında, anne- babası birlikte yaşayan çocukların uyuşturucu suçu için riskli durumda olduğu görülmektedir. 15 yaş grubu çocuklarda ise en çok cinayet suçu isnadına rastlanmıştır. Tüm yaş grupları için anne babanın birlikte yaşıyor olması suç isnadı için risk koşulu olarak ön plana çıkmaktadır. Bu sonuç ürkütücü görünmektedir. Parçalanmamış, görece daha düzenli bir aileye sahip çocuğun, riskli davranışlara daha uzak olması beklenmektedir. Tersine elde edilen sonuç, bizi aile içi sorunları, ailenin çocuğun eğitiminde yaptığı olası hataları ve eksiklikleri düşünmeye sevk etmektedir.

Katılımcılara isnat edilen suç ile yaşadığı travmatik olay arasındaki ilişki incelendiğinde gruplar arasında önemli fark bulunmuştur. Terör örgütü, cinayet, uyuşturucu, yaralama ve hırsızlık suçları isnat edilenler için travmatik yaşam olayları skorlarının diğer gruplarla karşılaştırıldığında oldukça yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu suçlardan üçü şiddet içerikli suçlardır. Travma sonrasında görülebilen öfke, bireyi şiddete yöneltebilmektedir. Şiddet bazen sadece arkadaşlar arasında basit bir kavga şeklinde görülebilir; bazen de sonu daha kötü biten ve hukuki yollarla çözümüne başvurulmuş sonuçlara yol açabilir. APA (2011), uyuşturucu kötüye kullanımının, çocukluk dönemi yaşanan travma sonrasında görülebilen davranışlardan olduğunu belirtmektedir. Bu bilgi, travmanın araştırmaya katılan çocukların uyuşturucu ile ilişkisini güçlendiren bir etmen olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak; çocuk suçluluğu ile mücadelede, çocuğun en sık maruz kaldığı, alınan tedbirlerle engellenebilecek, fiziksel- silahlı saldırı ve trafik kazaları gibi insan eliyle olan, travmatik yaşantılardan korunmasının gerekliliği görülmektedir. Çocuğun eğitim ve öğretim hayatının devam etmesi, onun korunması, sosyal ve psikolojik gelişimi açısından oldukça önemlidir. Bunların yanında ailenin önemi açıkça görülmektedir. Aile içi iletişim, problem çözme becerisi, çocuğa yaklaşım, ihmal ve istismar gibi konularda bilgi düzeyi ve farkındalığın artırılması, dikkatle üzerinde durulması gereken hususlardır. Çocukların suça itilmesi konusunda alınacak önleyici tedbirler birden fazla koldan, işbirliği içerisinde yürütülecek çalışmalarla daha sağlıklı ve etkili olacaktır.

ÖZET

Çocukların suça itilmesi, Türkiye’de ve dünyada üzerinde önemle durulan ve çözüm arayışları devam eden bir sorundur. Çocuk suçluluğunun nedenleri ve önlenmesi konusunda birçok araştırma yapılmış ve yapılmaktadır.

Bu araştırmada üzerinde suç şüphesi bulunan, tutuklu çocuklarla çalışılmıştır. Çalışmanın amacı, bu çocukların tutuklanmadan önceki yaşamlarında bulunabilecek travmatik deneyimleri ve bu deneyimlerin sıklığını belirlemek; ailenin sosyo- ekonomik durumu, çocukların yaşadığı travmatik deneyimler ve isnat edildikleri suç arasındaki ilişkiyi sorgulamaktır.

Araştırma T.C. Adalet Bakanlığı Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu’nda bulunan, araştırmaya gönüllü olarak katılan, 200 tutuklu çocukla yapılmıştır. Katılımcılara, araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formu ile birlikte, “National Center for Posttraumatic Stress Disorder” tarafından geliştirilen “Yaşam Olayları Kontrol Listesi (The Life Events Checklist)” verilmiştir.

Araştırmanın sonucunda, tutuklu çocukların yaşadığı travmatik olayların başında fiziksel şiddetin geldiği, sosyo- ekonomik ve eğitim düzeylerinin düşük olduğu bulunmuştur. Eğitim düzeyi düşük olan grubun daha çok mala karşı, eğitim düzeyi yüksek olanların ise şahsa karşı suçtan tutuklu bulunduğu görülmüştür. Bununla birlikte terör suçu nedeniyle tutuklanma ile fiziksel şiddete maruz kalma arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sonuçlar tartışma kısmında incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Çocuk suçluluğu, tutuklu çocuklar, travma.

ABSTRACT

The aim of this study; to determine the frequency of traumatic events among detained children; to investigate relation between exposure traumatic events, socio- economic conditions and allegation crime.

This research completed in T.C. Adalet Bakanlığı Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu. 200 detained children were volunteer for participate the research. A socio-demographic form, prepared by researcher, and “The Life Events Checklist”, developed by “National Center for Posttraumatic Stress Disorder”, gave to participants.

In the result of this study, physical assault is the most frequently traumatic event among detained children. Most participants have low socio- economic conditions and low education level. Low education level group significantly higher incrimination against person compared with higher education level group. Also higher education level group significantly higher incrimination against property compared with low education level group. Relation between exposure physical assault and arrested for terror crimes found significant compared with arrested for other crimes.

Key words: Juvenile delinquency, detained children, trauma

KAYNAKLAR

Abram, K.M., Teplin, L.A., Charles, D.R., Longworth, S.L., McClelland, G.M., Dulcan, M.K., (2004), Posttraumatic Stress Disorder and Trauma in Youth in Juvenile Detention, *Arch Gen Psychiatry*, **61**, s. 403- 410.

Ağırçötüren, B. (2006), *Malatya Kentinde Çocuk Suçluluğu*, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Aksoy, A. (2007), Suça İtilen Çocuklar, Riskli Davranış Gösteren Çocuk ve Ergenler- Alanda Çalışanlar İçin Bilgiler (Kültegin Ögel, edt), Basım: Ajans Plaza Tanıtım ve İletişim Hiz. Ltd. Şti., s.331-345, İstanbul

Akyüz, E. (2010), Çocuk Hukuku- Çocukların Hakları ve Korunması, 1. Baskı, s. 394, Pegem Akademi Yayınları, Ankara

Alyanak, B., (2009), Ailede Şiddet ve Çocuk, Çocuk ve Şiddet Çalıştayı (Tülay Erkan, edt), İstanbul Tabip Odası Çocuk Hakları Komisyonu, s. 18.

Amerikan Psikiyatri Birliği:Psikiyatride Hastalıkların Tanımlanması ve Sınıflandırılması Elkitabı, Yeniden Gözden Geçirilmiş Dördüncü Baskı (DSM- IV- TR), Amerikan Psikiyatri Birliği, Washington DC, 2000'den çeviren Köroğlu E, Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 2001, syf. 200- 201- 202- 203- 204.

Children and Trauma, American Psychology Association, <http://www.apa.org/pi/families/resources/children-trauma-update.aspx>, (Erişim tarihi: 06.02.2011).

Andreasen, N.C., (2004), Acute and Delayed Posttraumatic Stress Disorders: A History and Some Issues, *The American Journal of Psychiatry*, **161**, 1321- 1323.

Aslan, N., Daşkafa, F., Karabulut, T., Şahin, N., (2003), Yargılama Sürecini Tutuklu Olarak Geçirmiş Hükümlü Çocuklarla Halen Tutuklu Bulunan Çocukların Yargılama Süreçlerinin Çocuk Hakları Sözleşmesinin İlgili Maddeleri ile Uyumunu, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu, Ankara.

Balo, Y.S. (2009), Uluslar arası İlkeler Işığında Çocuk Koruma Kanunu ve Uygulaması, 2. Baskı, s. 182, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Başoğlu, M. (1992), Psikolojik Travma Sonrası Stres Hastalığı - Psikobiyolojik Kuramlar. Tedavide Yeni Gelişmeler ve Güncel Konular, *Türk Psikiyatri Dergisi*, **3**, s. 9-21.

Bayer, P.&Pozen, D.E., (2004), The Effectiveness of Juvenile Correctional Facilities: Public Versus Private Management, Economic Growth Center Yale University, http://www.econ.yale.edu/growth_pdf/cdp863.pdf (Erişim tarihi: 03.02.2011).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, (1989).

Birleşmiş Milletler Çocuk Ceza Adaleti Sisteminin Uygulanması Hakkında Asgarî Standart Kurallar (Beijing Kuralları), (1985).

Cahill, S.P.& Foa, E.B., (2007), *Psychological Theories of PTSD*, Handbook of PTSD: Science and Practice (M.J. Freidman, T.M. Keane, P.A. Resick, Eds), pp. 73.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki 5275 Numaralı Kanun.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Tüzük.

Ceyhan N., Boğagil R., Tekin B., Gökçek L.H., Can Ö., (1995), Suçlu Çocuklar Ve Suça İtilme Nedenlerinin İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi İstatistik Bölümü, Ankara.

Çırak, S., (1996), Elazığ Çocuk İslahevinde Suç İşleme Nedenlerinin Araştırılması, Gazi Üniversitesi Meslek Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi Ve Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.

Çocuk ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerinde Sonuçlanan Davalarda Sanıklar Hakkında Verilen Kararların Suç Türüne Göre Dağılımı, T.C. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü 2009 Yılı İstatistikleri.

Çocuk Koruma Kanunu.

Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin Birleşmiş Milletler Yönlendirici İlkeleri (Riyad İlkeleri), (1990).

Çoğan, O. (2006), *Çocuk Suçluluğunun Nedenleri ve Edirne Ceza Mahkemelerinde Açılan Davaların Bu Yönden İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Dağlar, M.S., (1994), İstanbul Çocuk Mahkemelerine Yansımış Cinsel Suç Olgularının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı İstanbul.

Demircan, Z. (2009), *Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kemerburgaz Ağaçlı Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi'nde Kayıtlı Bulunan Kanunla İhtilafa Düşmüş Çocukların Sosyodemografik ve Kriminolojik Bakımdan Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders- I, (1952), American Psychiatric Association, Washington D.C.

Dizer, D. (2008), Sakarya İlindeki Liseli Ergenlerin 1999 Marmara Depremi Sonrası Travmayı Algılama, Sosyal Destek Sistemleri ve Umutsuzluk Belirtilerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Dönmezer, S. (2002), *Kriminolojide Suç ve Suçun Niteliği*, www.kriminoloji.com (06.10.2010).

Dürü Ç. (2006), Travma Sonrası Stres Belirtileri ve Travma Sonrası Büyümenin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi ve Bir Model Önerisi, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Edleson, J.L. (1999), Children's Witnessing of Adult Domestic Violence, *Journal of Interpersonal Violence*, **14**, s. 839–70.

Elibol, S., (1998), 11-15 Yaş Grubundaki Mala Yönelik Suç İşlemiş Çocukların Sosyo Demografik Özellikleri, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul.

Erden, G., Gürdil G. (2009), Savaş Yaşantılarının Ardından Çocuk ve Ergenlerde Gözlenen Travma Tepkileri ve Psiko- Sosyal Yardım Önerileri, *Türk Psikoloji Yazıları*, **12**, s. 1- 13.

Finkelhor, D., (1979), *Sexually victimised children*, New York: Free Press.

Gölge, Z.B., (2005), Cinsel Travma Sonrası Oluşan Ruhsal Sorunlar, *Nöropsikiyatri Arşivi*, **42**, s. 19-28.

Göç, L. (2006), Çocuk Suçluluğu ve Polisin Yaklaşımı, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.

Greenwald, R. (2007), *Emdr Within a Phase Model of Trauma- Informed Treatment*, 1st edition, pp. 8- 10- 11, The Haworth Press, New York.

Grob, G.N., (1991), Origins of DSM- I: A Study in Appearance and Reality, *The American Journal of Psychiatry*, **148**, 421- 431.

Hacıoğlu, B.C. (1985) *Suçlu Çocukların Muhakemesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Heide, K.M., Solomon, E.P., (2009), Female Juvenile Murderers: Biological and Psychological Dynamics Leading to Homicide, *International Journal of Law and Psychiatry*, **32**, 244- 252.

Herman, J. (2007) *Travma ve İyileşme Şiddetin Sonuçları Ev İçi İstismardan Siyasi Teröre*, 1. Baskı, s. 1- 2- 25- 31, Çev: Tamer Tosun, Literatür Yayıncılık, İstanbul.

Hinkle, Jachimowicz, Pointer&Emanuel, *Minor Crime Is a Major Ordeal*, <http://criminal.findlaw.com/crimes/juvenile-justice/when-minor-commits-crime.html>, (Erişim tarihi: 12.04.2011).

Ireland, T., & Widom, C. S., (1994). Childhood Victimization and Risk for Alcohol and Drug Arrests, *The International Journal of the Addictions*, **29**, pp. 235-274.

Juvenile Correctional Facility, <http://www.in.gov/idoc/2331.htm> (16.05.2011).

Karakoç, S., (2009), Aile İçi Şiddetin Çocuk Ruh Sağlığına Etkileri, Çocuk ve Şiddet Çalıştayı (Tülay Erkan, edt), İstanbul Tabip Odası Çocuk Hakları Komisyonu, s. 19- 23.

Köknel, Ö. (2001), *Kimliğini Arayan Gençliğimiz*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1. baskı, s. 356.

Küçüker, H., (2001), Suç Davranışında Bulunan Çocukların Sosyodemografik Özellikleri Ve Olası Suça İtilme Nedenleri, Tıpta Uzmanlık Tezi, Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Elazığ.

Lederman, C.S., Dakof G.A., Larrea, M.A., Li H., (2004), Characteristics of Adolescent Females in Juvenile Detention, *International Journal of Law and Psychiatry*, **27**, pp. 321-337.

Maher, G., (2005), Age and Criminal Responsibility, *Ohio State Journal of CriminalLaw*, **2**, pp. 293- 512

Marshall, R.D., Spitzer, R., Liebowitz, M.R., (1999), Review and Critique of the New DSM-IV Diagnosis of Acute Stress Disorder, *The American Journal of Psychiatry*, **156**, pp. 1677- 1685.

Mersky, J.P., (2006), Disentangling Child Maltreatment and Juvenile Delinquency: A Prospective Investigation of Direct and Subgroup Effects, Doctoral Dissertateion, University of Wisconsin- Madison, Wisconsin.

Moroz, K.J. (2005), The Effects of Psychological Trauma on Children and Adolescents, Report Prepared for the Vermont Agency of Human ServicesDepartment of Health Division of Mental Health Child, Adolescent and Family Unit, Vermont.

Moser, J.S., Hajcak, G., Simons, R.F., Foa, E.B., (2007), Posttraumatic Stress Disorder Symptoms in Trauma- Exposed College Students: The Role of Trauma- Related Cognitions, Gender and Negative Affect, *Journal of Anxiety Disorders*, **21**, 1039–1049.

Onur, B. (2007), Çocuk Tarih ve Toplum, 1. Baskı, s. 148, İmge Kitabevi, Ankara.

Ögel, K., Aksoy, A. (2007), Tutuklu ve Hükümlü Ergenlerde Madde Kullanımı, *Bağımlılık Dergisi*, **8**, s. 11-17.

Öter, A., (2005), Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenleri Antalya Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Özdemir, O., Polat, F.H., Beşiroğlu, L., Selvi, Y., Özdemir, P., Atlı, A., Akbayram, S., (2011), Suça Yönelen Erkek Ergenlerde Travmatik Yaşantılar Dissosiasyon ve Suça Karşı Tutumlar, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, **12**, s. 68- 75.

Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları (Havana Kuralları), (1990).

Özgen, F.&Aydın, H., (1999), Travma Sonrası Stres Bozukluğu, *Klinik Psikiyatri*, **1**, s. 34-41.

Özkan, H., (1995), Ailenin Bazı Özelliklerinin Çocuğun Suça Yönelmesinde Etkisi, Yüksek Lisans, 19 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Peker, H. (2009), *Çocuk ve Suç*, Kitap Özeti, www.kriminoloji.com (Erişim tarihi: 17.06.2010).

Picca, G. (1995), *Kriminoloji (La Criminologic)*, Çeviri Hayriye Erbaş, Gündoğan Yayınları, Ankara.

Polat, O. (2002), *Çocuk Suçluluğu*, www.kriminoloji.com (Erişim tarihi: 17.06.2010).

Pynoos, R. S., Steinberg, A. M., & Wraith, R., (1995). A developmental model of childhood traumatic stres, *John Wiley & Sons*, New York, NY US, **2**, 72-95.

Saldırım, M., (2007), Suç Kimde?, *Özgürlüğün Ötesine Sesleniş Dergisi*, **3**, s.12-13

Saldırım, M. (2011), Hükümlü ve Tutuklu Eğitiminin Temelleri, 1. Baskı, s. 77, Zigana Yayınları, İstanbul.

Sarchipone, M., Carli, V., Cuomo, C., Marchetti, M., Roy, A., (2009), Association Between Childhood Trauma and Aggression in Male Prisoners, *Psychiatry Research*, **165**, 187- 192.

Schwind (2005), *Yaş ve Cinsiyete Göre Suçluluk*, Çocuklar ve Suç- Ceza (Yener Ünver, edt), 1. Baskı,s. 357- 374, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Serozan R. (2005), *Çocuk Hukuku*, No:48, Vedat Kitapçılık, İstanbul.

Solak, A. (2011), Türkiye’de Çocuk Suçluluğu ve Mağduriyeti, 1. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi, Çocuk Vakfı Yayınları.

Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (1955)

Strickland, S. M. (2008), Female Sex Offenders: Exploring Issues of Personality, Trauma, and Cognitive Distortions, *Journal of Interpersonal Violence*, **23**, s. 474- 489.

Şaylıgil, Ö., (1981), Türkiye’de Çocuk Suçluluğu İslahevinde Kalan Çocukların Suç İşleme Nedenleri, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Dinamiği Programı, Ankara.

Şuer, T., (2005), Medikal Açıdan Stres ve Çareleri. *Sempozyum Dizisi*, **47**, 205-210

T.C. Adalet Bakanlığı 2008 Yılı Faaliyet Raporu

T.C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü (2011)

T.C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Çocuk Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri Hakkında Genelge

T.C. Adalet Bakanlığı Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Psikososyal Faaliyetler, <http://www.ankaracocukvegenclik.adalet.gov.tr/default.asp?islem=psiko> (Erişim tarihi: 07.05.2011).

T.C. Adalet Bakanlığı Elazığ Çocuk Eğitimevi Müdürlüğü, Psikososyal Birim, http://www.elazigce.adalet.gov.tr/p_birim.asp (Erişim tarihi: 07.05.2011).

T.C. Adalet Bakanlığı Maltepe Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Psikososyal Birim Faaliyetleri, <http://www.maltepecocuk.adalet.gov.tr/psikososyalana/psikofaaliyet.html> (09.05.2011).

T.C. Anayasa 42. Madde

Terzi, A.K. (2007), Kent Ölçeğinde Çocuk Suçluluğu Çankaya Örnek Araştırması, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara

Tips for Recovering from Disasters and Other Traumatic Events, American Psychological Association, <http://www.apa.org/helpcenter/recovering-disasters.aspx> (Erişim tarihi: 10.09.2010).

Topitzets, J., Mersky, J.P., Reynolds, A.J., (2011), Child Maltreatment and Offending Behavior : Gender-Specific Effects and Pathways, *Criminal Justice and Behavior*, **38**, 492- 510

Türk Ceza Kanunu

Türkeri, S., (1995), Çocuk İslahevleri Ve Çocuk Cezaevindeki Çocukların Suç İşleme Nedenleri Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

1. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi, 1. Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi, Çocuk Vakfı Yayınları, Yayın Dizisi: 19.

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Nisan 2011 Açlık ve Yoksulluk Sınavı Raporu

Ulukol, B., (2009), Çocuk İstismarı ve Çocuk Suçluluğu İlişkisi, Çocuk ve Şiddet Çalıştayı (Tülay Erkan, edt), İstanbul Tabip Odası Çocuk Hakları Komisyonu, s. 45-49, İstanbul

Ümit E. (2007), Mekandan İmkana Çocuk Suçluluğunun Habitusu Ceza Ehliyeti İlişkisi, s. 47, Ankara Barosu Yayınları, Ankara

Yavuz, A.E., (2003), Tutuklu ya da Hükümlü Erkek Ergenlerde Kriminolojik Öykü İle Madde Kullanımı ve Aile Yapısı Arasındaki İlişki, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul

Yavuzer, H. (1981), Psiko- Sosyal Açıdan Çocuk Suçluluğu, Doçentlik Tezi, No. 2798, s. 28, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.

Yılmaz, B., (2007), Yardım Çalışanlarında Travmatik Stres, *Klinik Psikiyatri*, **10**, 137-147.

Yılmaz, A. & Günayergün, S., Türkiye’de Şehir Asayiş Suçları: Dağılışı ve Başlıca Özellikleri, yayim.meb.gov.tr/dergiler/170/170/ali%20yilmaz.doc (Erişim tarihi: 04.03.2011).

Yücel, M.T. (1986), Kriminolojide Suç ve Ceza, Adalet Teşkilatı Güçlendirme Vakfı Yayını (1. Baskı), s. 22

Zimmerman, B. J., & Schunk, D. (2003). Albert Bandura: The scholar and his contributions to educational psychology. In B. J. Zimmerman & D. H. Schunk (Eds.), Educational psychology: A century of contributions, (pp. 431-457). Mahwah, NJ: Erlbaum.

Zoroğlu, S.S., Tüzün, Ü., Öztürk, M., Şar, V., Eröcal Kora, M., Alyanak, B., (2001), Çocukluk Dönemi İstismar ve İhmalinin Olası Sonuçları, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2, s. 69-78.

<http://www.hmprisonservice.gov.uk/prisoninformation/privateprison/> (Erişim tarihi: 14.04.2011)

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Aşağıdaki formu adınızı ve soyadınızı belirtmeden cevaplayınız. Şıklı maddelerden size uygun olanı işaretleyiniz.

Yaşınız			
Eğitim Durumu	Okur-Yazar	İlköğretim	Lise
	☐ Evet ☐ Hayır	☐ Mezun ☐ Okuyor ☐ Terk	☐ Mezun ☐ Okuyor ☐ Terk
Anne- Baba	☐ Anne sağ ☐ Anne ölü ☐ Anne- baba ayrı ☐ Baba sağ ☐ Baba ölü ☐ Anne-baba birlikte yaşıyor		
Sizle birlikte kaç kardeşiniz?			
Tutukevine getirilmeden önce anne veya babanızla birlikte kalıyor muydunuz?	☐ Evet ☐ Hayır		
Ailenizin aylık ortalama geliri	☐ 0-200 tl ☐ 401-700 tl ☐ 1001-1500 tl ☐ 201-400 tl ☐ 701-1000 tl ☐ 1501 tl ve üzeri		
Size isnat edilen suç nedir?			
Bu suç vuku bulduğunda kaç yaşındaydınız?			
Size isnat edilen başka bir suç var mı?	☐ Yok ☐ Var		
Var ise...	☐ Soruşturma aşamasında ☐ Hüküm verilmiş ☐ Kovuşturma aşamasında		
İlk kez kaç yaşında savcı karşısına çıktınız? Sebebi nedir?			

YAŞAM OLAYLARINI KONTROL LİSTESİ

Aşağıda hepimizin başına gelebilecek olan zor veya stres olayların bir listesi verilmiştir. Lütfen her olay için size uygun olan seçeneği belirtiniz. İş birliğiniz için teşekkür ederiz...

LÜTFEN DİKKAT: Listedeki olayları size isnat edilen suç işlenmeden önce olup olmadığını dikkate alarak cevaplayınız.

1. Doğal afet (deprem, sel, kasırga gibi)

- a) Benim başıma geldi
- b) Tanık oldum
- c) Bir yakınımın başına geldi
- d) Emin değilim
- e) Benim için geçerli değil

2. Yangın veya patlama

- a) Benim başıma geldi
- b) Tanık oldum
- c) Bir yakınımın başına geldi
- d) Emin değilim
- e) Benim için geçerli değil

3. Ulaşım ile ilgili kaza (otomobil, gemi, uçak, tren gibi)

- a) Benim başıma geldi
- b) Tanık oldum
- c) Bir yakınımın başına geldi
- d) Emin değilim
- e) Benim için geçerli değil

4. Evde, işte veya başka yerde ciddi kaza.

- a) Benim başıma geldi
- b) Tanık oldum
- c) Bir yakınımın başına geldi
- d) Emin değilim
- e) Benim için geçerli değil

5. Zehirli maddelere maruz kalma (tehlikeli kimyasal maddeler, radyasyon)

- a) Benim başıma geldi
- b) Tanık oldum
- c) Bir yakınımın başına geldi
- d) Emin değilim
- e) Benim için geçerli değil

6. Fiziksel saldırı (saldırıya uğrama, dövülme, tekmelenme, yumruklanma, tokatlanma gibi)

- a) Benim başıma geldi
- b) Tanık oldum
- c) Bir yakınımın başına geldi

- d) Emin değilim
- e) Benim için geçerli değil

7. Silahlı Saldırı (ateşli silahla vurulma-yaralanma, bıçaklı saldırı-yaralanma, başka bir silahla saldırı, bombalama gibi)

- a) Benim başıma geldi
- b) Tanık oldum
- c) Bir yakınımın başına geldi
- d) Emin değilim
- e) Benim için geçerli değil

8. Cinsel Saldırı (tecavüz, tecavüz girişimi, taciz, zor kullanarak veya tehdit ile yapılan her türlü cinsel edim)

- a) Benim başıma geldi
- b) Tanık oldum
- c) Bir yakınımın başına geldi
- d) Emin değilim
- e) Benim için geçerli değil

9. Çatışma veya savaş bölgesinde bulunma.

- a) Benim başıma geldi
- b) Tanık oldum
- c) Bir yakınımın başına geldi
- d) Emin değilim
- e) Benim için geçerli değil

10. Tutsaklık (kaçırılma, esir düşme, savaş esiri olma)

- a) Benim başıma geldi
- b) Tanık oldum
- c) Bir yakınımın başına geldi
- d) Emin değilim
- e) Benim için geçerli değil

11. Hayati tehlikesi olan hastalık veya yaralanma.

- a) Benim başıma geldi
- b) Tanık oldum
- c) Bir yakınımın başına geldi
- d) Emin değilim
- e) Benim için geçerli değil

12. İnsan kaynaklı şiddetli acı (İşkence, vb...)

- a) Benim başıma geldi
- b) Tanık oldum
- c) Bir yakınımın başına geldi
- d) Emin değilim
- e) Benim için geçerli değil

13. Ani, şiddet içeren ölüm olayı (cinayet, intihar)

- a) Benim başıma geldi
- b) Tanık oldum
- c) Bir yakınımın başına geldi
- d) Emin değilim
- e) Benim için geçerli değil

14. Yakın bir kişinin ani, beklenmedik ölümü.

- a) Benim başıma geldi
- b) Tanık oldum
- c) Bir yakınımın başına geldi
- d) Emin değilim
- e) Benim için geçerli değil

15. Başka bir kişiye sizin neden olduğunuz, ciddi yaralama veya ölüm

- a) Benim başıma geldi
- b) Tanık oldum
- c) Bir yakınımın başına geldi
- d) Emin değilim
- e) Benim için geçerli değil

16. Diğer herhangi bir çok stresli olay veya yaşantı

Lütfen belirtiniz:

Nuray Mum

Huzurevi mh. 77237 sk. İsmail Gezci Apt. No:14 Kat:9 D:18 Çukurova/ADANA

Cep: 0 507 425 73 24

Email: nuraymum@gmail.com

Kişisel Bilgiler

Uyruğu: T.C.

Doğum Tarihi: 01.03.1984

Doğum Yeri: Sivas

Yabancı Dil

İngilizce

Eğitim

2008- İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Yüksek Lisans Programı

2001–2005 Mersin Üniversitesi Fen Edebiyat Fakóltesi Psikoloji Bölümü

1998- 2001 Özel Perihan Üğgül Lisesi

İş Deneyimi

2005–2006 Sevgi Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

2006–2007 Kemal Aslan Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

2007–2008 İ.B.B. Yakuplu Kadın Sağlığı Merkezi

2009- 2010 İ.B.B Bayrampaşa Kadın Sağlığı Merkezi

Katıldığı Eğitimler

Klinik Gözlem ve Görüşme Teknikleri (Türk Psikologlar Derneği)

Akıcı Konuşma Bozukluğu Tanı ve Tedavisi (Türk Psikologlar Derneği)

Çözüm Odaklı Aile Terapisi Eğitimi ve Süpervizyonu (Davranış Bilimleri Enstitüsü)

Stratejik Aile Terapisi Eğitimi ve Süpervizyonu (Davranış Bilimleri Enstitüsü)

Rahatlama ve Gevşeme Teknikleri Eğitimi (Davranış Bilimleri Enstitüsü)

Progressive Counting Travma Çözümleme Tekniği (Ricky Greenwald, PsyD)

Denver II Gelişimsel Tarama Testi (Türkiye Çocuk Nörolojisi Vakfı)

EMDR 1. Seviye Eğitimi ve Süpervizyonu (Davranış Bilimleri Enstitüsü)

EMDR'la Entegre Başağrısı Eğitimi ve Süpervizyonu (Steven Marcus)

Akbank 4. Dönem Kısa Film Atölyesi (Selim Evcı- Akbank Sanat)

Cinsel Terapiler Eğitimi 1. Modül (Cetad)

Çocuklarla EMDR Süpervizyonu (Prof. Dr. Ümran Korkmazlar)

Cinsel Terapiler Eğitimi 2. Modül (Cetad)

EMDR 2. Seviye Eğitimi ve Süpervizyonu (Davranış Bilimleri Enstitüsü)

Çocuklarla Deneysimsel Oyun Terapisi Eğitimi (Byron E. Norton& Carol C. Norton)

Gottman Çift Terapisi (Julie Gottman& John Gottman)

Akbank Kısa Film Atölyesi 4. Dönem (Selim Evcı)

Kongre ve Seminerler

8. Ulusal Psikoloji Öğrencileri Kongresi (Sözlü Bildiri ile Katılım “*Sinemada Korku*”)
9. Ulusal Psikoloji Öğrencileri Kongresi (Sözlü Bildiri ile Katılım “*İnternet Kafelerde Oyun Oynayan ve Oynamayan Ergenlerin Aile İlişkileri ve Çevreye Uyumlarının Karşılaştırılması*”)
10. Ulusal Psikoloji Öğrencileri Kongresi